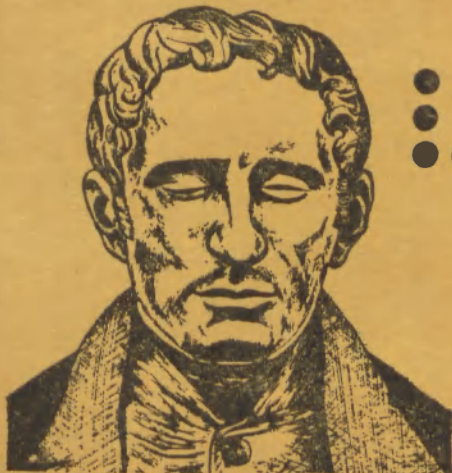

1745 159 VAKOK VILÁGA

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
A MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS A VAKOK
ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALÁNÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

XLVII. évfolyam
1986 * 12. szám

HENTSCHEL. 1986.

Tudósítás

**A VGYOSZ KÖZPONTI ELNÖKSÉGÉNEK
1986. OKTÓBER 30-I ÜLÉSÉRŐL**

Az ülésen a Központi Elnökség teljes létszámmal megjelent. Résztvettek továbbá tanácskozási joggal: Pálffy Lászlóné, az MSZMP pártalapszervezeti titkár, Csák Valéria főelőadó, és az első napirendi pont tárgyalásánál Z. Kovács Bertalan, a VGYOSZ Bács-Kiskun megyei Szervezetének titkára.

A testület a tárgysorozat első pontjában Z. Kovács Bertalan titkár beszámolóját hallgatta meg szövetségünk Bácskiskun megyei Szervezetének tevékenységéről. A titkár az alábbi ismertetést adta. Az 1986-os év januárjában Sánta Jánosné megyei elnök betegsége hivatkozva lemondott tisztségéről, helyette az elnöki feladatok ellátásával a megyei elnökség Szabó Lászlóné elvtársnőt bízta meg. A tanácsoktól rendszeresen megkapják a személyi járadékról szóló határozatokat, és ez a körülmény a tagszervezésben lényeges segítséget jelent részükre. Taglétszámuk jelenleg 398. A tagság túlnyomó része a nyugdíjkorhatárt meghaladta, ill. idős korú. Ez a körülmény főképpen szociális gondozási feladatokkal jár. Kérelmükre a Megyei Tanács évről évre rendkívüli segítyt utal ki az általuk kijelölt tagtársak részére. A Megyei Tanács a már jelzett kiutalásokon felül 70 000,— forintot utal át a megyei szervezet részére segélyezési és kulturális célokra. A Baján működő körzeti megbízottjuk január hónapban elhunyt. Áprilisban fogadónapot szerveztek Baján, melyre 152 meghívót küldtek ki, sajnos azonban csak 20 fő jelent meg személyesen.

Lakitelek és környékén Szabó Lászlóné áldozatos munkájával és a helyi tanács hathatós segítségével rendszeres és szervezett taglátogatás folyik. A megye területén mintegy 50 munkavállaló dolgozik.

Két, munkára jelentkező tagtárs elhelyezésével azonban problémák vannak, főként az érdekeltek italozó életmódja miatt. A kultúr csoport működése 1983 óta szünetel, a hivatali rend és a próbák idejének összeegyeztethetlensége miatt.

A beszámolóval kapcsolatban számos kérdés hangzott el a testület tagjai részéről, melyekre Z. Kovács Bertalan válaszolt. A tárgysorozat második pontjában, a vakok aláírási jogának rendezésével kapcsolatban, dr. Szél Lajos javaslata került megvitatásra. Noha többek véleménye szerint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi II. törvény 196. §-a az aláírás hitelességére, a 624-es § a végrendekezésre vonatkozóan megnyugtatóan rendelkezik, a testület úgy határozott, hogy a végleges javaslat kimunkálásával, december 31-i határidővel, 3 tagú bizottságot bíz meg, melynek tagjai: dr. Bódi István, dr. Molnár Antal, dr. Szél Lajos.

A továbbiakban az alábbi bejelentések hangzottak el: December első hetében a szövetség tiszteletbeli tagjai részére szerveznek összejövetelt. A meghívottak részére rövid műsort is szerveznek.

A Központi Elnökség hozzájárul, hogy a Budapesti és Pest megyei Szervezet a Fővárosi Tanácstól kapott 50 000 forintért erősítő és mikrofonokat vásároljon.

A testület ugyancsak hozzájárul, hogy a Heves megyei Szervezet a Megyei Tanácstól kapott 50 000 forintért a klubélet fejlesztése céljából televíziót és műsoros kazettákat vásároljon. A norvég vakok szövetsége 1987. augusztus 17—20. között a fiatal látássérültek részére nemzetközi találkozót szervez, melyre a Központi Elnökség két tagú delegáció kiutazását javasolja.

A 18—35 év közötti két személyre vonatkozóan később határoznak.

Az Országos Takarékpénztár Braille-Lab vásárláshoz a vételár 10%-ának befizetésével részletfizetési kedvezményt ad, a törlesztés időtartama 3 év.

Tudomásul vette a testület, hogy október 29-én az Országos Közlekedésbiztonsági Tanács szervezésében a Vöröskereszt székházában sor került a vakok és gyengélátók, mozgássérültek, és hallássérültek közlekedésbiztonsági értekezletére, melyen a Közlekedési Minisztérium, a Fővárosi és megyei Közlekedésbiztonsági Tanácsok és számos megyei szervezetünk küldötte is részt vett. A szövetség részéről Gerdelics Ferenc tartott előadást, a témához Barna Zoltán, Z. Kovács Bertalan, Simon Gyula, és Pin-

viczki György szolt hozzá. A Mozgássérültek Országos Egyesülete részéről Rádai Sándor, a hallássérültek részéről Újvári József tartott előadást.

A VGYOSZ Budapesti és Pest megyei Szervezete szórólapot készítettett, melyből a tagok részére kívánság szerint ad megfelelő számú példányt. A szórólapokon udvarias hang-

vételü rövid kérdés szerepel a járdákon szabálytalanul parkoló gépkocsik vezetői részére. A szórólapot adott esetben és alkalomszerűen a szabálytalanul parkoló gépkocsi ablaktörlője alá vagy más helyre lehet tűzni udvarias figyelmeztetésként.

Az ülés az elnök zárszavával ért véget.

Gerdelics Ferenc

Megyei szervezetek életéből

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLEN MEGYEI SZERVEZET HÍREI

A megyei elnökség kibővített ülést tartott 1986. szeptember 18-án. Az ülésen résztvettek az elnökségi tagokon kívül a VGYOSZ megyei instruktora, Gerdelics Ferenc elvtárs, valamint a megyében társadalmi munkában dolgozó területfelelősök. Az ülést program szerint tartották. A fő téma a soronkövetkező évi taggyűlés előkészítésével és megtartásával kapcsolatos tennivalók voltak.

A területfelelősök beszámoltak az ez évben végzett munkáról — eredményekről — gondokról — problémákról. Tájékoztatották az elnökséget a területükön élő sorstársak tagdíjfizetéséről, szociális segélyek juttatásáról és az új tagok felvételéről.

A kibővített elnökségi ülésen több közérdeklődésre számotartó javaslat, kérdés hangzott el.

Például: — Amennyiben van a megyei szervezetnek csekk-számlája az OTP-nél, vizsgálják meg annak lehetőségét, hogy a szövetségi tagok tagsági díjukat erre a csekk-számlára fizethessék be és ne postai utalványra.

— Többen felvetették, hogy helyeselnék, ha a gyengénlátó szövetségi tagok is megkapnák az arcképes új tagsági könyvet.

Kitüntetések November 7. alkalmából

Gerdelics Ferenc elvtárs szövetségünk Központi Elnökségének tagja, a szakmai csoport vezetője és számos bizottság tagja magas elismerésben részesült: november 5-én Dr. Medve László egészségügyi miniszter ünnepélyes keretek között nyújtotta át tagtársunknak a Munkaérdemrend ezüst fokozatát. Itt emlékeztetjük olvasóinkat arra, hogy Gerdelics Ferencet már 1978-ban a Munkaérdemrend bronz fokozatával tüntették ki.

★

Nyíregyházáról kaptuk a hírt, hogy Vágó Ágnes, Szabolcs-Szatmár megyei Szervezetünk adminisztrátora Kiváló társadalmi munkás kitüntetésben részesült. Az okmányt és a vele járó háromezer forintot Bánóczi Gyula, a megyei tanács elnöke a tanács dísztermében bensőséges ünnepség keretében adta át.

★

MINDKETTŐJÜNKNEK SZÍVBŐL GRATULÁLUNK.

— Hangsúlyozták, a tagság körében tudatosítani kell, hogy ebben az évben megszigorították a szociális segélyek kifizetésének feltételeit, különösen abban az esetben, ha van eltartásra kötelezhető személy.

— Felvetették még, hogy nem volna-e lehetőség arra, hogy a szövetségi tagok mentesüljenek a TEHO fizetése alól, vagy kedvezményt kapjanak. Például a mezőkövesdi Városi Tanács az ez ügyben benyújtott kérelmekre két sors-társ részére 50%-os mérséklést, 23 sors-társ részére pedig mentesítést adott a TEHO fizetése alól.

A kibővített megyei elnökségi ülést a kölcsönös tájékoztatás, az élő kapcsolattartás és a segítőkészség jellemezte.

Mezei Istvánné

KALOCSÁN JÁRTUNK

Irány Kalocsa — mondta Rác Sándor tanár klubvezetőnk az induláskor. A vakok és gyengénlátók Csongrád megyei Szervezete Makói Körzeti Csoportjának tagjai 1986. szeptember 20-án egynapos kalocsai kiránduláson vettek részt. Szegeden csatlakozott a kirándulókhoz Suti Lajos, megyei szervezetünk titkára és a Hódmezővásárhelyi Körzeti Csoport vezetősége.

Kiskőrösön néhány percre megálltunk Petőfi Sándor szülőháza előtt. Rác Sándor röviden ismertette a házban levő Petőfi emlékmúzeum történetét, illetve a költő relikviáiból összeállított anyagot. Kalocsán a székesegyház előtt várt bennünket Szabó György, a Kalo-

csai Konzervgyár üzemvezetője, aki programunkat szervezte. Először az Érseki Könyvtárba mentünk. Ott az intézmény vezető könyvtárosa kaulauzolt bennünket. A könyvtár több mint két évszázada működik. Jelenleg 12 000 kötet könyvük van. Nem kevés a száma a ritka könyveknek sem. A könyvtárban főként tudományos művek találhatók. Ezen belül is jelentős az orvostudományi kötetek száma. Az ókori görög orvos, Hypokrates gyógyító javallatainak másolata is megtalálható. Luther Márton bibliája sajátkezű aláírásával egyedülálló kincsük. Jelentős számban vannak kéziratos kódexek náluk. A könyvtár értékes kincsei közé tartoznak a Gutenberg nyomdájában készült ősnymtatványok. Van egy, a XIII. századból való templomi énekeskönyv, amelynek súlya hét kg, s betűi igen szépen díszítetten íróttak. A könyvtárban őriznek egy a szent koronáról készült másolatot is, innen a Népművészeti Múzeumba mentünk. Itt a városnak és környékének tájjellegű népviseletét, tárgyait, edényeit stb. mutatják be. A földszinti termekben drága- és féldrága kövek, kristályok láthatók, amelyeket a világ minden tájáról gyűjtöttek össze. Egy másik részben régi pénzek, érmekek találhatók, amelyek hazánkból és a környező országokból származnak. Az egyik tárlóban egy régi patika berendezési tárgyai láthatók. Egy másik helyen számos cserépedény és pipagyűjtemény vonja magára a látogatók figyelmét. Ebben a múzeumban any-

nyi a látnivaló, hogy nem két óra, de még két nap is kevés lett volna a szebbnél szebb tárgyak megcsodálására, megismerésére.

Ebéd után a közeli Paprika Múzeumba mentünk. Bevezetőül megtudtuk, hogy hogyan került Amerikából Spanyolország érintésével hazánkba a paprika. Megismerhettük e fontos fűszernövény elterjedésének, meghonosodásának történetét. Tablókról és egykori munkaeszközök megismerésével képet kaptunk a nagy fáradtsággal megtermelt, előállított mindinkább világhírnévre szert tevő fontos fűszerünk természetéről, készítéséről.

Ezután a székesegyházba mentünk, ahol rövid ismertetést hallhattunk a templom múltjáról. I. István királyunk alapított itt először templomot, amely azonban a történelem viharai során elpusztult. A mai formájában is látható templomot a XVIII. század derekán építették neobarokk stílusban. Az ismertető után félórás orgonahangversenyt hallhattunk a csodálatosan szép hangú és nagyméretű orgonán. Kalocsáról Miskén át Hajósra értünk, ahol megnéztük a híres pincésort.

Egy tartalmas, hangulatos, élményekben gazdag utazás sok-sok emlékével a késő esti órákban érkeztünk meg Makóra.

Szabó István

BÉKÉS MEGYEI TUDÓSÍTÁS

Orosházi Körzeti Csoportunk klubja 1986. szeptember 24-én üzemlátogatást szervezett a

tagtársak részére. Ennek során negyven sorstárs ismerkedhetett meg az orosházi Sütőipari Vállalat munkájával.

Első utunk az ebédlőbe vezetett, ahol az üzemben készült süteményekkel vendégelt meg bennünket. Ezután Pas Erzsébetnek, a vállalat vezetőjének üdvözlő szavait hallhattuk. Ezt követően bejártuk az üzem egyes részlegeit. Először a lisztraktárt néztük meg, ahol bizonyos ideig tárolják a lisztet, majd előkészítik a sütéshez. Innen a kovászoló részlegbe mentünk. A kovász készítést gépekkel végzik. Ezután átmentünk a dagasztó részlegbe. A kenyérdagasztás nehéz műveletét is ma már gépekkel végzik. Innen a kemencékhez mentünk. Közben megismerkedhettünk a munkakörülményekkel is. Az üzem dolgozói naponta 12 órát dolgoznak azért, hogy minden nap friss kenyér és péksütemény kerüljön az üzletekbe. A gyárban dolgozók átlagos havi keresete 5000 Ft körül van.

A kenyér, péksütemény mellett kalácsot és süteményt is készítenek. A kalácsok, sütemények tésztájának nyújtását, töltelékféleségekkel való megtöltését, sülés utáni kiszedését kézzel végzik.

Az üzem nem csak Orosháza városát, hanem a környező községeket is ellátja termékeivel.

Az üzemplátogatáson láthattuk, tapasztalhattuk, hogy mennyivel könnyebb a kenyérsütés munkája manapság, mint anyáink, nagyanyáink idejében volt. Élményekben gazdagon tértünk haza erről a hasznos

látogatásról, amelyért köszönetet mondunk az üzem vezetőségének és a szervezőknek.

Sütő Klára

ÜNNEPSÉGEK A FEHÉR BOT NAPJA ALKALMÁBÓL

Október 15. a fehér bot nemzetközi napja. A 15. körüli napokban országszerte tartottak ünnepeket szövetségünk megyei szervezetei és az ezekben működő körzeti csoportok. A rendezvényeken megjelentek szövetségünk területi szervezeteinek vezetői, a helyi tanácsai, párt- és tömegszervezetek képviselői. Az ünnepeken részt vettek az egyesületeket patronáló üzemek és intézmények szocialista brigád-jainak küldöttei is.

Néhány rendezvényről érkezett tudósítás szerkesztőségünkbe. Megkaptuk a Dél-Magyarország cmű lap ez évi október 16. számát is. Ebben Ch. A. Korszerűbb körülmények között című írásában a felújított szegedi vakok intézetében tartott ünnepegről számolt be. A nagyatádi rendezvényről Csik Lajos, a makói ünnepegről Szabó István küldte el beszámolóját. Írásunkat az említett helyszínek sorrendjében a szerzők felsorolása szerint állítottuk össze.

ÜNNEPSÉG SZEGEDEN, A FELÚJÍTOTT VAKOK ÁLLAMI INTÉZETÉBEN

Sok-sok évtizede már, hogy a szegedi embert, ha átsétál a régi hídon, a Tisza túlsó part-

jára kikönyöklő, szemet gyönyörködtető vakok intézete épületének látványa fogadja. A századelő több, a szegedihez hasonló intézménnyel ajándékozta meg a kor nemlátóit. A szegedi intézet 1913-ban épült föl, mindössze egy esztendő alatt és azóta egyre kopottabb állapotában is megtartotta megérdemelt helyét a lakosság szívében. Ennél is többet adott azonban azoknak a gyengén- vagy egyáltalán nemlátóknak, akik e falak között találták meg a biztonságot, a gondoskodást nyújtó otthonukat.

A 60 személyes, eredetileg fiatal férfiak számára épített intézetben az első és a második emeleten voltak a lakoszobák. A földszinten seprűkészítő és kosárfonó műhelyek sorakoztak. Később nők számára nyújtott otthont az intézet.

Öt év óta országos feladatként a halmozottan fogyatékos látássérültek gondozását is végzik. Az intézménynek csaknem 140 rászorulóóról kell gondoskodnia, sajnos igen szűkös körülmények között. Időszerű volt már az elavult, régi épület felújítása, a belső tér praktikusabb átalakítása.

A Megyei Tanács anyagi támogatásával 1981-ben kezdődött el az a munka, amely 10 millió Ft és rengeteg társadalmi munka árán most fejeződött be. A lakók számára oly jelentős ünnepegen, a fehér bot napján vették birtokukba a gondozottak és a dolgozók az újjávarázsolt épületet. Az alagsorban az ebédlő és a konyha kapott helyet. A földszinti és emeleti lakoszobákat kifestették. A hajdani óriási terme-

ket térelválasztókkal tették lakályosabbá. A szobák új bútorai, falvédői, szőnyegei melegséget, barátságos légkört árasztanak. Az átalakítás után kényelmesebb lett a gondozók munkája is, s ténylegesen megkönnyítik a falak közti életet az újonnan felszerelt felvonók. Megváltozott az épület külső képe is, frissen festett arcát mutatja a hídra néző homlokzat. Az udvar kellemes tartózkodási helyé változott. Szívesen töltik ott az időt a lakók a parkosított, biztonságos közlekedést nyújtó környezetben.

Hogy ki mindenkinek köszönhető ez? Az igazgatónő, Lázár Sándorné szerint fölsorolni is nehéz a sok jóakarót. „Jöttek a szakmunkások, a szakoktatók, a vállalatok, a társintézmények, a felügyeleti szervek dolgozói, a kisiparosok, a magánszemélyek, a művészek. Az intézet dolgozói szabadnapjaikon festő és mázoló szakmunkássá váltak, a férfi brigád pedig a szakipar minden ágában jeleskedett” — mondta nem titkolt meghatottsággal ünnepi beszédében az igazgatónő. Nem tudtak olyat kérni a 600-as számú Szakmunkásképző diákjaitól, vagy a Városgazdálkodási Vállalattól, amit ne teljesítettek volna. „Hat éve vagyok igazgató és azóta elmondhatom hiszek az emberben” — jegyezte meg az igazgatónő, amíg megmutatta az épületet. Az 55 vak és mintegy 90 gyengénlátó sorstárs, valamint az intézet 58 dolgozója számára valóban szép ünnep volt a fehér bot napja. Az ünnepi hangulat fokozásához méltóan hozzájárul-

tak a családi eseményeket rendező intézet irodalmi színpadának tagjai, a Szegedi Nemzeti Színház művészei: Juhász József, Fodor Zsóka, Andódi Olga, Galkó Bence és Nagy Imre, valamint a Tömörkény Gimnázium műsorában fellépő diákok.

NAGYATÁD

Somogy megyei Szervezetünk Nagyatádi Körzeti Csoportja 15-én tartotta az ünnepséget az Öregek Napközi Otthonának épületében. Végh István, a körzeti csoport elnöke köszöntötte a megjelenteket. Ezután Zsobrák István, a Nagyatádi Rendőrkapitányság Közlekedési Csoportjának dolgozója tartott előadást az idősök és a látásérültek közlekedéséről. Körültekintő, figyelmes közlekedésre hívta fel a jelenlevők figyelmét. Többek között elmondta: „A gyalogosnak a városokban és a községekben csak a járdán szabad menni! Gyalogosan a lakott területen kívül az úttesten, a forgalommal szemben, a bal oldali szélen kell közlekedni! Útkereszteződésben vagy az úttesten való áthaladáskor a vak ember a fehér botot maga elé tartva, jól láthatóan vigye!” Befejezésül a kerékpárosok közlekedésével foglalkozott. Az előadás után kérdések hangzottak el. Ezt követően a tudósító, a megyei szervezet elnöke mondott ünnepi beszédet. A fehér bot használatának fontosságát hangsúlyozta. Elmondta azt is, hogy a megyében már hat sorstárs közlekedik vakvezető kutyával.

Az ünnepség után közös ebéd volt a napközi otthon lakóival együtt, majd baráti beszélgetés következett.

MAKÓ

„Szállt az ének, zengett a muzsika a Korona Szálló emeleti nagytermében, a zenét meg-megszakította néhány vers.” 14-én délelőtt 10 órakor dr. Fejes Magdolna főorvosnő, a kórház igazgatója köszöntötte az egybegyűlteket. Beszédében méltatta a várcsi tanács szociálpolitikai intézkedéseit, amelyek az idős emberekről és a látássérültekről gondoskodnak. Ezután a makói Városi Tanács Szociálpolitikai Csoportjának előadója, Tamás Imréné ismertette az 1980-as évekre eső évenkénti szociális és egyéb segélyekre kifizetett összegeket. A következőkben tájékoztatást adott a segélykérelmek feltételeiről, az öregek napközi otthonába való elhelyezés lehetőségeiről, valamint a szociális gondozásba vételről. Ezek a problémák igen erősen érintik a látássérülteket is, mivel sok köztük az idős.

Ezt követően Suti Lajosnak, a megyei szervezet titkárának a fehér bot napjára írt gondolatait olvasta fel Rácz Sándor tanár. A felolvasás után a megyei szervezet kultúracsoportja verses, zenés műsorral kedveskedett a makói sorstársaknak.

Végül a Városi Tanács ebéden látta vendégül a jelenlevőket. Ebéd után baráti beszélgetés, szórakozás következett.

ASZÓDI LÁSZLÓ ANTAL SOROZATA

Életem értelme

Bemutatjuk Varró János
nyíregyházi sorstársunkat

Már régen terveztem, hogy felkeresem Nyíregyházán Varró János tagtársunkat. A sors torz fintorának vettem, hogy nem odahaza, szerető felesége társaságában, hanem az egyik városi kórházban találtam meg. Éppen egy súlyos műtéten esett át. Természetesen jobbulást kívántam neki, s ha már félig-meddig látogatóként kerültem oda hozzá, elbeszélgettünk életéről, munkásságáról...

Tápiógyörgyén 1917-ben született, kilencéves korában került a fővárosba, mert szülei korán meghaltak.

Bátyjánál lakott egészen huszonkét éves koráig, amikor is bevonult katonának. A leszerelés után 1942-ben megnősült, s azóta ma is Nyíregyházán él feleségével most már kettesben, mert fiuk önálló lakásban lakik, autószerelő egy nyíregyházi vállalatnál. A fiú felesége a tanárképző főiskolán tisztviselő, három szép gyermekkel örvendezették meg a maguk, s az idős szülők életét.

Hét évvel ezelőtt Varró János súlyos szívinfarktuson esett át, ami párosult más szervi problémával is, de egyik sem volt következménye látásvesztésének, ami 1960-ban következett be. Amikor bement munkahelyére, a Nyíregyházi Húsipari Vállalathoz, ahol akkor már tizenegy éve volt fő-

könyvelő, egyik pillanatról a másikra, örökre elsötétedett előtte a világ!... A következő évben már megkapta rokkantnyugdíját. Ezzel egy egészen új élet kezdődött a számára, amelyben pótolhatatlan segítő-társa lett felesége, s mint az majd az életrajzból a későbbiekben látható lesz, életét a család mellett a vakügy szolgálata határozta meg, s tette sikerekben, élményekben gazdaggá.

Rendszeresen bejárt a megyei szervezethez, kereste a baráti kapcsolatokat a sorstársakkal, nem utolsó sorban azért is, hogy segítsen bármiben, akinek csak tud. Ambrózi Géza bácsi, az akkori megyei titkár végül is őt szemelte ki utódjául, nyilván, mert a vakügynek elkötelezett embert ismert meg benne. Varró János másfél évtizedig volt a Szabolcs-Szatmár megyei Szervezet titkára. Hogy e minőségben mi volt a dolga, s mit tett ez idő alatt, azt mondja el ő maga, a kórházi ágyon fekve — a régi szép emlékektől meg-meghatódva.

— Megalakítottam a vegyeskört, a színjátzó csoportot, a sportkört és a szakosztályt, utóbbiban arattuk talán a legnagyobb sikereinket, hiszen 80-ban harmadikok lettünk a megyei bajnokságon: nagyszerű

sakkozótársak, sporttársak voltak, hogy néhány nevet említssek — Ormos, Kál, Klepács, Szentí.

— Az ön által indított csoportok közül melyik volt saját magának a legkedvesebb? — kérdeztem tőle.

— A sportkör! Ugyanis abba beletartozott a természetbarát-kör is 60—70 állandó taggal, s rengeteget jártunk kirándulni. A színjátzókkal, az énekkarral bejártuk szinte az egész országot, felléptünk Debrecenben, Miskolcon, Egerben, Békéscsabán, Budapesten a központi székházban, de gyakran megfordultunk műsorainkkal Kisvárdán, Vásárosnaményban, Mátészalkán, Nyírbátorban, Tiszavasváriban és még sorolhatnám a helységneveket, ahol nagy sikereket arattunk. Kemény élet volt, de nagyon szép is egyben, mert minden évben új szerepet tanultunk, s mutattunk be, s nagy távolságokra is eljártunk, hogy örömet szerezzünk sorstársainknak — ők meg nekünk a vastapssal. Egyébként éppen a nagy távolságok miatt mentünk inkább mi a sorstársak elébe a műsorral. Műsoros útjaink során fogadott bennünket a Fővárosi Kefe- és Seprűgyártó Vállalat igazgatója, a ma már sajnos néhai Solymos Gyula is és ellátott minket mindennel, amire szükségünk volt, de legálább annyira a szeretetével is.

— Manapság hogyan telnek napjai odahaza?

— Rendszeresen olvastatom a feleségemmel egyebek között a Vakok Világát is, rádiót, televíziót hallgatok. Néha felkeresnek a régi barátok, olyanok,

mint Jakab Mihály, aki utánam volt egy darabig a megyei titkár, én ugyanis 80-ban lemondtam egészségi állapotom miatt. Tizenöt éve tanítom a megyei szervezetenél a Braille-írást, immár 200—300 embernek ismét megnyitva a betűk gyönyörű világát. Nagy élmény volt a tanítás nekem is, tanítványaimnak is, manapság is foglalkozom velük. Legutóbb a messzi Vásárosnaményból hozta hozzám kislányát, a tizenhárom éves Tóth Adrient az édesanyja két hónapon keresztül minden kedden. Amikor Adrien leírta, s elolvasta az első szót, szólni nem tudott

örömeiben, de megsimogatta a kezemet. Én úgy éreztem, mintha a szívemet simogatta volna meg.

Hát ezek azok a dolgok, események, amik életem értelmét adják és adják: a család, a fáradságot nem ismerő szervező munka, az utazás, a nagy barátságok, a munkám során szerzett nagy sikerélmények, az írni újra megtanult sorstársaktól kapott szeretet! — válaszolta sorban kérdéseimre Varró János.

Viszontlátással búcsúztunk el egymástól. Sorstársunknak mielőbbi gyógyulást kívánunk.

ban is. Tanácsot lehet kérni egymástól, egy-egy élet példája erőt adhat.

A beszámolóból kitűnt az is, hogy a Baráti Kör ápolja a kapcsolatokat a VGYOSZ-szal, s a VERCS-csel egyaránt. Együtt erővel próbálják a felmerült gondokat megoldani, s a közös programok megszervezésében is hathatós segítséget nyújtanak egymásnak. Ugyanez mondható a Baráti Kör patronálóiról is. Többek között az MNB-ről, az Ásvány- és Jégipari Vállalatról, a Vakok Állami Intézetéről, valamint Horváth Attila TIT túsorozatáról, aki rendszeresen közreműködik a Baráti Kör kirándulásain, mint idegenvezető.

A Baráti Körbe bárki jelentkezhet, aki felnőtt korában vesztette el látását, s aki elfogadja a kör célkitűzéseit és annak megvalósításáért tenni is szeretne.

A Baráti Kör céljai között szerepel az is, hogy segítse elő tagjainak a társadalomba történő beilleszkedését. Ennek legfőbb eszköze a mielőbbi munkavállalás. Sokan elvégezték a telefonkezelői, a gyógymasszóri tanfolyamot, s ma már ismét munkába járnak, mint azelőtt látó korukban. Akadnak olyanok is, akik számítástechnikai tanfolyamot végeztek, s ma pedig felsőfokon tanulják leendő szakmájukat. Van aki egyetemre jár, van aki gimnáziumba. Sőt, már egy kisiparos kéziszövővel és egy fordítóval is büszkélkedhet a Baráti Kör.

A társadalomba történő sikeres beilleszkedést többek számára a vakvezető kutyával

SZÁMVETÉS

1986. október 25-re, taggyűlésre szóló meghívót kaptak a Felnőttkori Látássérültek Baráti Körének tagjai. Az Alapszabály értelmében háromévenként kell vezetőségválasztó taggyűlést tartani, s az idő bizony gyorsan elszállt.

A kitűzött időpontban negyvenegy fő érkezett meg a VGYOSZ székházába, hogy meghallgassák a vezetőség beszámolóját, hogy szavazzanak, hogy megbeszéljék a következő három esztendő terveit és feladatait, s hogy nem utolsó sorban meghallgassák Prónay Beáta (a Vakok Elemi Rehabilitációs Csoportjának vezetője) hollandiai tanulmányútjának élménybeszámolóját.

Mit is tűzött ki célul a Baráti Kör 1983 januárjában, alakulásukkor? Nem kevesebbet, mint azt, hogy a felnőtt koruk-

ban megvakultak számára létrehozzanak egy olyan közösséget, ahol együtt, egymásért próbálnak tenni, hogy ezáltal életük könnyebbé váljék, s új helyzetüket gyorsabban elfogadhassák. Ezt a célkitűzést sikerült is megvalósítaniuk: létrejött egy kis „sziget”, ahová mindannyian tartoznak.

E sorok írójának (elnök) beszámolójából felvillantak az eltelt időszak élményei, eseményei. Számos kirándulás — köztük ez év nyarán egy kétnapos —, közös üdülések, tartalmas klubösszejövetelek, színházi programok igazolták a fenti megállapítást, s legfőképpen az, amit az összejövetelek légköréből pontosan lehetett érezékelni: sok-sok barátság szövődött az idők során, s ezek jelen vannak a mindennapok-

való önálló közlekedés hozta meg. Évről évre nő a baráti körben a kutyás gazdik száma.

A tagság az elmúlt három év vezetőségét — Bartha Zsuzsanna, Rostás Mihály, Machalek István — újraválasztotta. Az elkövetkező újabb három évben is szeretnének oly módon dolgozni, hogy méltóak legye-

nek a Baráti Kör tagságának bizalmára.

A jövőre nézve is a legfőbb cél az egyre nagyobbodó közöségnek mind több segítséget nyújtani az életükben felmerülő problémák sikeres megoldásához, illetve az összejövetelen elményt nyújtó programokat biztosítani, ahol a gondokat elfeledhetik.

Bartha Zsuzsanna

munkra. A bátrabbak a vízbe is bemelegszkedtek.

Az egy hét gyorsan eltelt, s elkövetkeztek a búcsú percei. Mindnyájan fogadalmat tettünk, hogy a kialakult baráti kapcsolatokat a jövőben is ápoljuk, s a Baráti Kör rendezvényein is rendszeresen találkozzunk majd. Sőt, abban a reményben hagytam el az üdülőt, hogy a jövőben is alkalom lesz a Baráti Kör többi tagjával együtt ilyen remek üdülésre.

Bakos László

Egy sikeres Boglári nyaralásról

A Felnőttkori Látássérültek Baráti Körének tagjaként 1986. szeptember 5—10-ig szóló házaspári beutalót kaptam a VGYOSZ balatonboglári üdülőjébe.

Már megérkezésünk percében jó benyomást keltett az üdülő gondnoknőjének kedves fogadtatása, s úgy tűnt, mintha évek óta visszatérő vendégek lennénk. Csomagjaink kikapcsolása után otthonosan elhelyezkedtünk kis szobánkba.

Az első ebédnél az udvarias kiszolgálás, az ízletes étel, a rokonszenves asztaltársak megerősítették bennünk azt, hogy jól fogjuk érezni magunkat a következő napokban is. Asztaltársainkkal — Ferivel és Katinakával —, olyan jó baráti kapcsolat alakult ki, hogy szinte minden percet együtt töltöttünk az üdülés során.

Az ismerkedési estén csak az üdülő másik felében nyaralókkal kellett megismerkednünk,

hiszen a Baráti Kör tagjai — akik közül 19-en nyaraltak most együtt —, már régebről ismerték egymást.

A Baráti Kör tagjai nevében Feri barátom verssel köszöntötte az üdülő valamennyi vendégét. A további jó hangulatot Feri humoros történetei, majd az én tangóharmonika játékom biztosította, ami az együttes dalolást is előidézte. Majd már a lemezjátszó hangjaira, táncra is perdültünk, s ezzel zárult az ismerkedési est.

Lám ilyen az élet! A kegyetlen sors kellemes perceket is tud produkálni.

A további esték is hangulatosak voltak a közös beszélgetések, éneklések segítségével. Ilyenkor a tangóharmonika sem pihent, melynek hangja többeket előcsalt és bekapcsolt a közös programokba.

A természet is kedvezett nekünk, s remek, napozásra alkalmas időt biztosított szá-

közlekedés

Gyalogos közlekedési tesztvetélkedő értékelése

A lapunk április, május és júniusi számában közölt gyalogos közlekedési teszt megfigyeléseként, sajnálatos módon, csak negyven értékelhető válasz érkezett tagtársainktól. Biztosak vagyunk abba, hogy negyven főnél sokkal többen elgondolkodtak a feltett kérdéseken és a mindennapok gyakorlatában a helyes magatartással egyre inkább képesek balesetmentes közlekedésüket megoldani.

A vetélkedő meghirdetésekor a három első helyezett díjazásáról írtunk, az értékelő zsüri azonban, az OKBT képviselőjének tudomásával úgy döntött, hogy az e célra biztosított költségkeretből az első

hat helyezettet részesíti pénzjutalomban. A helyes megfejtés a következő:

1. b, 2. a, 3. b, 4. c, 6. b—a, 7. c, 8. c, 9. c—a, 10. c—a—b, 11. c—a, 12. b—c, 13. b—c, 14. b, 15. c, 16. b—a, 17. c—a—b, 18. c, 19. c, 20. a—b, 21. b—c, 22. c, 23. c, 24. a, 25. c, 26. b, 27. b, 28. c, 29. b—c, 30. c, 31. a—b, 32. c, 33. b—c, 34. a—c, 35. c—b, 36. a—b—c.

Elérhető maximális pontszám: 73.

Első helyezett: Mácsár Istvánné (Peremartongyártelep) 63 pont.

Első díj: 3500,— Ft.

Második helyezett: Juhász Imre (Gálosfa) 59 pont.

Második díj: 2500,— Ft.

Harmadik helyezett: Nemes Györgyné (Budapest) 57 pont.

Harmadik díj: 2000,— Ft.

Negyedik helyezett: Berindán Lászlóné (Budapest) 56 pont.

Negyedik díj: 1500,— Ft.

Ötödik helyezett: Ferenczi János (Budapest) 53 pont.

Ötödik díj: 1000,— Ft.

Hatodik helyezett: Fetti Mária (Győr) 52 pont.

Hatodik díj: 500,— Ft.

A díjak átutalása október 27-én megtörtént.

Köszönjük mindenkinek, aki a vetélkedőben részt vett, és kérjük, hogy a jövőben is hasonló érdeklődést mutasson e téma iránt, mert a biztonságos közlekedés a társadalmi beilleszkedés és a rehabilitáció szempontjából az egyik legfontosabb tényező.

Gerdelics Ferenc

Hollandiai előadás

Kapcsolat a gyengénlátók és az orvosok között

Mielőtt rátérnék előadásom konkrét anyagára, engedjék meg, hogy erről a helyről is köszönetemet nyilvánítsam a gyengénlátók iskolái szemorvosainak és igazgatóinak, továbbá azoknak a munkatársaknak, akik mai referátumom összeállításához segítséget nyújtottak. Szeretném előrebozsátani, hogy referátumom túlságosan gyermekcentrikus lesz, ez nem azért van úgy, mintha a gyengénlátás felnőtt problémákat nem vetne fel. Részben abból adódik, hogy Magyarországon a gyengénlátó ügy gyermekekre vonatkoztatva kidolgozottabb és több eredményt mondhat magáénak, mint a felnőtteknél. Másrészt azonban összefügg azzal a meggyőződéssel is, hogy a gyermekeknél hatékonyabban lehet beavatkozni és a jövőre nézve preventívebb segítséget nyújtani.

A gyermek személyisége a szocializáció folyamatában bontakozik ki, melynek első szintje a család. A gyengénlátó gyermek nevelődésének jó érzelmi alapfeltételeit gátolja, indokolatlan, céltalan és a család minden tagjára — de főként a gyengénlátó gyermekekre — nézve káros hatású: a baj felnagyítása, a tétlen kétségbeesés, a lelkiismeretfurdalás, a vádaskodás, s az ezekből fa-

kadó túlhajtott önfeláldozás. Hasonlóan rossz hatású a szégyen, a titkolás, s az ezekből következő társadalmi elkülönülés, elmagányosodás. De helytelen a problémával való szembenézés halogatása, és az elutasító nemtörődomség is. Minden szülőnek el kell jutnia oda, hogy gyermekének képességeit reálisan megítélve, boldogulásának lehetőségét soha kétségbe nem vonva, el tudja őt fogadni olyannak, amilyen; szerető, védő gondoskodással kiegyensúlyozza az elkerülhetetlen káros hatásokat, és a legmegfelelőbb lehetőségekkel élve készítse fel az életre. Nehéz feladatában támogatják a szülőt a társadalom intézményes segítségnyújtásának formái (szemorvosi vizsgálat és kezelés, tájékoztató kiadványok, szakzerű pszichológiai, pedagógiai vizsgálat és tanácsadás, speciális iskola, pályairányítás, intézményes szociális támogatás), amelynek igénybevételére a megfelelő időben habozás nélkül el kell szánnia magát.

A bölcsőde, mint egészségügyi intézmény, meggyőződésem, hogy a fogyatékos korai felismerésével, orvosi ellátásával és a szülő tájékoztatásával, valamint szakemberhez való irányításával hozzájárul a sérült gyermek korai fejlesztéséhez.

A következő állomás az óvoda, ahova a sérült gyermeket fogyatékoságának súlyosságától függően veszik fel. Gyengénlátó gyermek esetében félnek a balesetveszélytől, vagy arra hivatkoznak, hogy nagy létszámú csoportban nem tudnak külön foglalkozni egy érzékszervi sérült gyermekkel. Ahol befogadják, ott pedig előfordul, hogy csak megőrzés jelleggel. Sajnos, nem tudják ugyanis, mi az, amit valójában meg lehet követelni a látássérült gyermektől.

A gyermek életének újabb jelentős fordulópontja az iskola — ebből Magyarországon a gyengénlátók részére kettő van: Budapesten és Debrecenben —, amely ma már az első osztályos tanulót is komoly feladatok elé állítja. Az olvasás—írás elsajátítása pontos megfigyelő, diszkrimináló, analizáló-szintetizáló tevékenységet igényel, s ez a látóapparátus jelentős megterhelésével jár. A fel nem készített gyengénlátó gyermek — akinek nincs gyakorlata a vizuális figyelem minden szintű irányításában, akinek finom motorikája gyakran fejletlen, a kéz—szem koordinációja kialakulatlan — a kudarcok sorozatát szenved el. Nem látja a táblát, nem kap elegendő fényt, a nehezített körülmények között hamar kifárad, megfájdul a feje, túl zárkózott vagy ellenkezőleg, túl ingerlékeny lesz. Mindez különböző magatartászavarokhoz vagy neurózishoz vezethet.

Nem szükségszerű, hogy az út ilyen göröngyös legyen, hiszen vannak kiegyensúlyozott, derűs, értelmes gyengénlátó

gyermek is, akik jól kompenzálják sérülésüket és okosan védő családok, akik ebben nagyon jól segítenek. De vannak a szorongók, a félszegek, ügyetlenek és a tanácstalan szülők, akiknek segíteni kell. Ehhez viszont szükség van a korai felkutatásra és gondozásbavételre. A gyermek egész személyiségének alakulását befolyásolja a kellő időben megkezdett és rendszeresen ellenőrzött szemgondozás. Az egészségi problémák miatt kialakuló hátrányos helyzet elleni küzdelemnek egyik fontos területe az iskolában megvalósítható szemvizsgálat. A pedagógusok sok megvalósulásra váró vágya közül az egyik, hogy az első osztályba a gyermekek már a szükséges szemészeti gondozásban részesülve kerüljenek. Az iskolai szemgondozás hatékonyságát nagymértékben fokozná, ha már az óvodában elkezdődne. A korrigálási idő lecsökkentése a pályairányítás és pályaválasztás szempontjából sem lebecsülendő előny.

A gyengénlátók és az egészségügyi szakemberek kapcsolatát az élet kényszerhelyzete hozta létre, s erősítette. Az orvostudomány és az orvosi tevékenység a társadalmi rendszer olyan mechanizmusa, amely a betegségek leküzdését szolgálja. A társadalom tagjai bizonyos szerepkört töltenek be a társadalmi rendszerben. A szerepkörök betöltéséhez — többek közt — jó érzékszervi funkciók szükségesek. Különösen jelentős a látószerv jó működése, mivel a külvilágról való információnak kb. 80—85%-át a szemünkön keresztül

szerezzük meg. Társadalmunknak tehát nyilvánvaló érdeke fűződik a jó szemészeti ellátáshoz.

A szem károsodása többnyire már a születés utáni időben felismerhető. A szakorvosok szerint az esotrophiás gyermekeknek 54%-a az első évben kancsal, a második évben már 87%-a, a csak 13%-a válik később kancsallá. Mindebből az is következik, hogy az amblyopia olyan látáskárosodás, mely a szem funkcionális zavarának gyógyításával párhuzamosan nagy százalékban megszüntethető.

Rájöttünk arra, hogy a gondozásra szoruló gyermekeknek csak kevés hányada jut el spontán hozzánk, és még ezek is olyan korban jelentkeznek, amikor a legtöbb kancsal betegen már nem tudunk segíteni. Ezek az okok késztettek bennünket arra, hogy feladjuk a „küszöbönbelüliség” álláspontját és elmenjünk a gyermekkollektívákba a nyilvánvaló kancsalok felkutatása céljából. sem lebecsülendő előny.

Ezek a szűrővizsgálatok kezdetben csak „kampányszerűek”, illetve portyázásszerűek voltak, és csak a gyermekkollektívákra terjedtek ki. Ma már rendszeresen végezzük a 3 és 6 évesek totális szűrővizsgálatát. Az eredmények meglepőek. A szűrésre kötelezettek 93—97%-a minden évben megjelenik. Az optimális korban való megjelenés kancsaloknál a régi nyolcéves korról hatéves korra tevődött át. A rendszeres szűrővizsgálatok bevezetésével kiléptünk a „küszöbön túlra”, és szakgondozóvá váltunk. A

szakgondozót a szakrendelővel szemben elsősorban az egyre fokozódó aktivitás jellemzi, azonkívül az, hogy az irányításban egyre fontosabb szerepet kap az információ és a kommunikáció. A szűrés azonban még nem minden, egymagában nem oldja meg a gondozás feladatát. Azt tapasztaltuk, hogy a kiszűrt és gondozásra szoruló gyermekek kb. 50%-a nem jelenik meg az orvos által előírt időben az ellenőrző vizsgálaton.

Ez a felismerés Debrecen város egészségi és oktatási szakembereit 1963-ban arra készítette, hogy a kancsal gyermekek részére speciális óvodai foglalkozásokat szervezzenek. Természetesen a gyermekeket nem emelték ki megszkott közösségből, hanem a szakemberek keresték fel azokat az óvodákat, ahol erre rászoruló gyermek volt. A szemorvosok javaslatára a szakaszisztensek a ple- és orthoptikai kezeléseket irányították, az óvónők a korrekciós foglalkozásokat végezték. Nagy eredménye volt, hogy a kétszemes látást a legtöbb gyermeknél megalapozták, a szülők, az érintettek és a társadalom figyelmét a kancsalság legtöbb esetének gyógyíthatóságára felhívták. Ez a kezdeményezés csupán tüneti kezelésnek tűnt, azért nem terjedt el hazánkban. Nem, mert a szemészeti szakemberek ennél többet akartak, s a tanácskozásokon is javasolták már az 1—2 éves korú gyermekek szemészeti vizsgálatát, a tompalátók kiszűrését és rendszeres kezelését.

A szűrővizsgálathoz szükséges védőnőket a kórház biztosította. A Hajdú-Bihar megyei vezető szemész főorvos irányításával hamarosan kezdetét vette az egész megye 1—3, majd 4—6 évesek, később az iskoláskorúak szemészeti vizsgálata. A kritikus eseteket szakrendelésre behívták, a szükséges kezeléseket biztosították.

Az országos szintű ellátást a szemorvosok hiánya nem tette lehetővé. A nagyobb városokban vagy megyei székhelyeken azonban egymást követően alakultak a gyermekszemészeti szakrendelők, s kezdték meg a szűréssel párhuzamosan a látásérültek gondozását, szükség esetén a gyengénlátók bentlakásos intézetbe való utalását.

A teljességhez szükség volt és van ma is az alapellátásra való támaszkodásra. Napjainkban a körzeti orvosoknak, a körzeti gyermekgyógyászoknak és a védőnőknek továbbképzést tartanak a gyermekszemészeti ellátás fontosságáról, a szűrővizsgálatok jelentőségéről. Javasolták a bölcsődéseknél a cornea fényreflex-vizsgálatot, az óvodásoknál és az iskolások látásélesség-vizsgálat elvégzését.

Az eredmények és a komplex gondoskodás rendszere országos modellül szolgálták a gyermekszemészeti szakemberek és pedagógusok együttműködése területén is.

A szemgondozási modell az általános iskolai korosztályra terjedt ki. Legfontosabb fázisai: a szűrés, a szakorvosi vizsgálat elvégzése, szemüvegren-

delés, gondozás, ellenőrzés, értékelés, ill. az újabb feladatok meghatározása. A tapasztalatok alapján indokolt a szűrés elvégzése 1., 3., 5. és 7. osztályokban kiterjesztve a látásélesség, a kétszemes, ill. színlátás, fénytörés és egyéb vizsgálatokra.

Ez a nagyszabású szemgondozó tevékenység hazánk egyik közösségében, Hajdúsámsonban bontakozott ki 1978-ban. Szemész szakorvos, védőnő, pedagógus összetételű munkacsoport vizsgálta egy nagylétszámú és heterogén oktatási egységekből álló iskolában a szemgondozás bevezetésének a tanulmányi eredmények alakulására, az egészséges életmódra, valamint a pályaválasztásra gyakorolt hatását. Keresték a legcélszerűbb módszereket, feltérképezték a számításba jöhető társadalmi összefogásra alkalmas partnerek körét. E munkacsoport elvégezte a szükséges szűrővizsgálatokat, nyilvántartást készített az ellátást igénylő tanulókról, gondozásuk a szülői munkaközösséggel karöltve történt. Szűrővizsgálatuk eredményeként a szemüveget viselők aránya az iskolában 8,6%-ról 23,1%-ra emelkedett. Az egészségnevelésben a szülő, a pedagógus és az iskolatanács hatékony együttműködése érvényesült. A szemüvegviselési fegyelem megszilárdításában a szülők szerepe is jelentős. A látásjavító gyakorlatok elvégzését a védőnő és a korrekciós órát vezető tanár biztosítja. Nagy jelentőségű, hogy a vizsgálat, a gondozás és a korrekció egyidejűleg történik, persze a fő

hangsúlyt a korai szűrésre kell helyezni. Ebben az egészségügyi intézményekre hárul a fő feladat. Az ellenőrző munkában viszont valóban hathatós segítséget tudnak nyújtani az egyéb intézmények dolgozói is.

E szemgondozási modell ismertetése és követése indokolt, mivel

- hazánkban továbbra is kevés a szemész szakorvos,
- a szakorvos egyedül teljes értékű munkát nem végezhet,
- a gondozásban, a szemüvegviselési morál biztosításban a pedagógus és szülő az orvos partnere,
- a vöröskeresztes mozgalom felvilágosító szerepe nélkülözhetetlen,
- a látássérültek pályaválasztása, társadalmi beilleszkedése minden irányú segítséget megkíván.

A gyengénlátók látásélességének értékei szemészeti és pedagógiai szempontból világosra szerte a 0,4—0,3 és a 0,1—0,05 között mozog. Hazánkban általában a 0,3 és 0,1 közötti visusú gyermekeket tekintünk gyengénlátónak. A nyers látásélesség értékeit azonban módosíthatja a látótér esetleges szűk volta és a szemészeti állapot romló tendenciája. A budapesti Gyengénlátók Általános Iskolájának szemorvosa által végzett vizsgálat eredményeként megállapítható, hogy a jelenlegi gyermekanyagnál a legnagyobb számban veleszületett szürkehályog okoz gyengénlátást 25,6%-ban, utána a rövidlátóság 16,7%-ban, az ér és ideghártya degeneratív elválto-

zásai 12,5%-ban, kb. egyenlő mértékben, 8% körül található látóidegsorvadás és túllátóság okozta rossz látásélesség. Elenyésző %-ban található szivárványhártya-hiány, zöldhályog, albinizmus, szivárványhártya-gyulladás, lencsecficam, de jelentős a fibroplasia retrolentális számainak növekedése is. Természetesen ezeknek a gyermekeknek szemészeti állapotát egyetlen diagnózissal nem lehet meghatározni, mert az esetek legtöbbszörében halmozott szemészeti elváltozás okozza a gyengénlátóságot.

Szakorvosok adatai szerint a 0—14 éves korosztály 3—7%-a kancsal, többségük tompalátó. A tompalátás végletessé válása a fejlődő gyermek szempontjából az egyik legnagyobb veszély. Hazánkban a tompalátók száma eléri még ma is a 200 ezret! Köztudott, hogy számosságuk nem törvényszerű, mivel az amblyopia legtöbb esetben a kancsalságra vezethető vissza. Az idejében diagnosztizált és gyógykezelt kancsalság 75%-a nem fejlődik amblyopiává. Mindannyiunk által ismert, hogy az ép szemgolyóval, de nem teljes látásélességgel rendelkező gyermeknél a szem intenzív használatával küzdünk a tompalátás ellen. A gyengénlátó gyermeknél is gyakoroltatás során a látásteljesítmény növelhető, anélkül, hogy szemészeti állapotukban romlás következne be. Orvosi megfigyelések alapján meggyőződhetünk arról, hogy a progrediálónak tekintett szemészeti elváltozásokban, mint az an-

trophia (sorvadás), a degenerációk (elfajulások), a zöld- és szürkehályog eseteiben, sem kímélet, sem igénybevétel nem befolyásolja a szemészeti állapotot. Az aktuális kifáradás nem jelenti a szem funkcionális képességének romlását. A rossz világítás, a megerőltető alkalmazkodást kívánó feladathelyzetek szellemi és fizikai kimerülést okozhatnak. Ezek azonban pihenéssel kiegyensúlyozhatók anélkül, hogy a szem teljesítőképességét tartósan károsítanák. Optimális körülményeket ezért a figyelem, a szellemi kifáradás minél későbbi bekövetkeztének érdekében kell biztosítani, nem pedig a szemek, mint érzékszervnek kímélése miatt. A színdinamikának is jelentős szerepe van az idegrendszeri terhelés, a látási benyomások súlyának enyhítésében. A színdinamika éppen az emberi idegtevékenység és pszichikus jelenségvilág ismeretében megmondja, hogyan kell az iskolai teret, abban a bútorzatot, az oktatás és tanulás eszközeit úgy színezní, megvilágítani, hogy ezek a legjobb vizuális ingerfelvételt, információt biztosítsuk. A színeknek rendkívül nagy szerepük van a személyiség hatótényezői között, a színekondicionálás a tantermet az ismeretszerzés alkalmasabb (vagy kevésbé káros) helyévé teheti. Az ún. hideg színek, ha koncentrált figyelmet állapotban hatnak ránk, az érverést, a pulzust, a vérnyomást csökkentik, a meleg színek viszont a vegetatív funkciókat fokozzák. A színdinamikát az élet legváltozatosabb helyein alkalmazhatják. Gyer-

mekeink látóterhelésének csökkentése érdekében még nagyon sok mindent nem tettünk meg, pedig ez nagyban emelné a tanulás gazdaságosságát, javítaná a tanulók komfortérzését. A reflexió, a megvilágítási és fénysűrűségi viszonyok, a színkontraszthatás pozitív kialakítása nagyban könnyítené gyermekeink iskolai tanulását. Megállapították, hogy egy-egy iskola teljes átfestése a színdinamika követelményei szerint, mérhető módon javította a tanulás eredményességét. Ezt a felismerést — a jelentős költségkihatások ellenére is — messzemenően figyelembe vették és alkalmazták a debreceni Gyengénlátók Általános Iskolájában, amikor az elmúlt évben sor került az épület felújítására.

Az ifjúság nevelése egész társadalmunk ügye. Az egészségkárosodással való törődés nemcsak humanizusból fakadó tevékenység, hanem fontos gazdasági, foglalkoztatás-politikai kérdés is. Korunkban a motorizáció elterjedése, a modern ipari és mezőgazdasági technológiák bevezetése egyre inkább megköveteli a jó kétszemes látást, ezért a látásvédelem szerves része az egészséges életre nevelésnek. Be kell azonban vallanunk, hogy a vele való törődés még nem került a társadalmi érdeklődés középpontjába, nem vált közügyggyé. Sok fiatal, sajnos, csak a katonaság előtti orvosi vizsgálat során tudja meg, hogy egyik szemére alig lát és hogy látását szemüveggel sem lehet kijavítani. A látáskárosodás kései felismerése, a szükséges

korrekció elmaradása, az évenként át óhajtott szakmától való elszakadási kényszer az érintett fiatalok egy részénél komoly megrázkódtatást jelent. A pályaválasztás előtt álló fiatalok szemészeti vizsgálata során azt tapasztalták, hogy az alkalmatlan fiatalok 28—32%-a szemészeti okok miatt kénytelen volt más pályát választani. A kizáró okok között az amblyopia vezet.

Különböző pályák, szakmák, jellegüknél fogva más-más látóképességet igényelnek. A problémás eseteket az általános irányelvek figyelembevételével, de egyénileg kell elbírálni. Szükség esetén problémás esetekben szakorvosi konzíliumot kértünk vagy kiegészítő vizsgálatokat végeztetünk. Megállapítást nyert, hogy a leggyakoribb szemészeti elváltozások: refrakciós hiba, amblyopia és szintévesztés, melyek száma az elképzelt pálya módosítását vonja maga után. A gyengénlátókat pályaválasztás szempontjából két csoportra oszthatjuk: a) akik gyengénlátásuk miatt valamilyen közösséghez tartoznak és szervezett formában készülnek fel a pályaválasztásra; b) akiknél a gyengénlátás ténye tulajdonképpen a pályaválasztás alkalmával derül ki.

Mostanában sokat beszélünk és írunk az integrációról. A sérült gyermekek nevelésének többen abban látják a további fejlődéshez vezető útját, hogy ezeket a gyerekeket nem az évektől elkülönítetten, azaz nem speciális intézményekben tanítjuk és neveljük, hanem az évekkal együtt az épek gyer-

mekeközösségébe integráltan. Ennek a világ különböző pontjain többféle módját dolgozták ki, és valósították meg az elmúlt évtizedek során. Fanyar tréfálkozással azt is mondhatnánk, hazánkban az integráció „magas fokon” valósult meg, hiszen viszonylag alacsony azoknak a gyengénlátóknak a száma, akik speciális oktatásban, képzésben vesznek részt. De ebben az értelemben azt is mondhatjuk, hogy a speciális iskolák létrehozása előtt teljes volt az integráció hazánkban. A sérült állapot nemcsak teljesítménybeli akadályozottságot jelent, hanem nehézséget okoz a közösségbe beilleszkedés terén is. Célunk az lenne, hogy a sérült ember az épek közösségének hasznos tagja, integráns része legyen. Az elkülönített nevelés megkíméli a gyermeket az épek közösségével való ütköztetéstől és ezzel a másság és az alulteljesítés átélésétől, az önértékelési veszélyhelyzettől; mintegy „sterilen” tartja a környezet pszichopatogén behatásaival szemben. Az évekkal való ütköztetés, a másság és a kisebb teljesítőképeség átélése felkészületlenül éri. Célszerűbb tehát e szinte traumatikus hatású szembenézést a sérültségi állapottal nem megvárni, hanem a vele összefüggő negatív élmények korábbi, fokozatos „adagolásával” a személyiséget aktivizálni, felkészíteni, szóval megelőzni a hirtelen szembesülésből fakadó krízist. Ez lenne a korai integráció egyik funkciója.

Ha az eddig elhangzott véleményeket érvényesnek te-

kintjük, egyértelműen következtethetünk azokra a feladatokra, melyeket a jövőben feltétlenül meg kell oldanunk. Tehát a következőket látnánk szükségesnek:

1. Biztostani kellene az óvodák nyitottságát a látássérült gyermekek számára. (Gondolom, ez más fogyatékoság esetében is gond.) Ehhez viszont arra lenne szükség, hogy az óvónők már tanulmányaik során kapjanak gyógypedagógiai ismereteket és gyógypedagógiai intézmények meglátogatásával kerüljenek élő kapcsolatba fogyatékos gyermekekkel. Meggyőződésem, hogy a sérült gyermek korai befogadása egy csoportba nemcsak képességei, ismeretei bővülését, hanem egész személyisége egészséges irányba való alakulását segíti. Még abban is hiszek, hogy az óvodás, aki 3–6 éves korában találkozik fogyatékos társaival és őket elfogadja, felnőtt korában is természetesen veszi majd a környezetében élő fogyatékos embert. Tehát a gyengénlátó gyermek felvételét két szempontból is lényegesnek látom.

2. A meglévő két iskola vonzáskörzete nagy, vannak olyan távolságok, amelyeket egy nap alatt nem lehet megjárni. Ez két gondolatot is felvet. Az említett rendszeres foglalkozás érdekében megynként össze kellene fogni a szakembereknek a sérült gyermekekkel való foglalkozást. Lehetővé kellene tenni, hogy a gyermekek és a kísérő szülők útiköltségtérítést kapjanak, hiszen egy-egy út gyakran több száz forintba kerül.

3. Tagadhatatlan, hogy Magyarországon még mindig kevés az olyan szemorvos, aki a gyengénlátókért hivatástudattal munkálkodik; ennek ellenére a gyengénlátókkal foglalkozó orvosok képzését egyáltalán nem tartjuk szükségesnek. Véleményünk szerint az azonban elengedhetetlenül fontos, hogy a gyengénlátókkal kapcsolatba kerülő orvos ne csak saját szakterületével legyen tisztában, hanem ismerkedjék meg a gyengénlátók pszichológiai és pedagógiai vonatkozású problémáival is, akkor ugyanis nincs akadálya páciensei teljes megértésének.

4. Jelenleg a szemészeti szakrendelőkből csak esetlegesen jelzik a gyermeket, és ez az illető szemorvos jóindulatán, lelkiismeretességén és a kialakított személyes kapcsolatokon

műlik. Gyakran a felkutató munkát szinte lehetetlenné teszi az a tény, hogy a rendelőtintézetek jó része központi kartonozóval rendelkezik, így az adatokat utólag nem lehet visszakeresni. Úgy gondolom, ezt szervezetté lehetne tenni: A szemészorvos mellett dolgozó asszisztens nő gyűjtse össze a látássérült gyermekek adatait és küldje meg a területileg illetékes tanácsnak.

5. Jó lenne olyan eszközrendszert és képeskönyveket kidolgozni, amelyeknek megtervezett képanyagával és a látássérüléshez alkalmazkodó méret és szín megválasztásával a szülő szakember irányításával gyermekét megfelelő ismeretekhez tudná juttatni.

*Nyúl Győző
Nyúl Krisztina*

Sikersorozat az operett koncert után

HÍREK AZ OPERETTEGYÜTTESRŐL

Amint olvasóim is emlékeznek már korábban beszámoltunk az 1986-os év elején összekovácsolódott operett-együttes székházunkban történt nagy sikerű bemutatkozásáról. A júniusi koncertet követő munkavacsorán rajzolódtak ki az együttes további tervei, elképzelései. Amit úgy érzem mindenképpen le kell írnom az, hogy nagyon reálisan és kritikusan értékelték önmagukat is és a bemutatkozó műsort is. Mindnyájan tisztában voltak

és vannak azzal, hogy a sikert nem megszerezni, hanem megtartani igazán nehéz. A szeptemberi hónap hozta az együttes számára a további megméretés lehetőségét. Erre a hónapra három meghívást fogadtak el.

12-én a Budafoki Pincegazdaság Klubjában, 27-én Szalkszentmártonban, 28-án Pécsudvaron lépett fel a lelkes kis együttes. Minden elfogultság nélkül írhatom, hogy mindhárom helyen teljes volt a siker,

amit az is bizonyít, hogy mindenütt visszavárják őket. A jól ismert felcsendülő dallamokat lelkes tapsviharral jutalmazta a közönség. Olyan közvetlen hangulatot tudtak teremteni, amelyben valóban együtt szórakozhattak a műsor előadói és hallgatói is. Az együttes tagjai előadásukkal bizonyították, hogy az embereknek ma erre a könnyed, kedves, de igényességgel előadott műfajra nagy szükségük van, amelyben talán a mindennapok feszültsége is jobban feloldódhat. A siker ékes bizonyítéka az is, hogy a szalkszentmártoni koncert után az együttes meghívást kapott egy kéthetes lengyelországi turnéra, ahol az utazás költségeit kivéve, minden költséget a lengyel fél vállal. A meghívást Jan Polarsky a Lengyel–Magyar Baráti Társaság elnöke tolmácsolta.

Próbátétel elé állította az együttest, hogy dr. Péter Árpád külföldre szerződött, de bízhatunk abban, hogy az együttes összeforrottsága és jó közösségi szelleme további sikereik és együttműködésük biztosítéka. Legközelebbi fellépésük 1986. december 14-én a tápiószelei művelődési házban lesz. Mint amatőr együttes a színvonalas előadás mellett emberi magatartásukkal is példásan képviselik a vakügyet, s elősegítik a számunkra kedvező társadalmi megítélés kialakulását.

Mint az együttes krónikása a jövőben is rendszeres tájékoztatást ígérhetek az elért sikerekről, eredményekről.

Erhartné dr. Molnár Katalin

Aszódi László Antal

VAK KÜLTÖK VERSEI

Mozzاناتok a télből

*A téli égbolt peremén arany arcú Nap
Széttéríti fényét, sugározza pazaran
Csillog-villog a végtelen fehérülő határ
Vágtató őz hagyja a mély hóban a nyomát.*

*Variák károgása száll a messze távolból
Farkas ordítása szól a fagyos nádasból
Toportyánféreg járja az elhagyott tájat
Menekül előle minden élő állat*

*Amott egy fürge nyúl vergődik a mély hóban
Lompos farkú vörös róka megy utána nyomban
Vágtató őzek, szarvasok vonulnak gyorsan
Taposott nyomukon ordások bögnek hosszan*

*Már köd száll, nagy pelyhekben hull a hó
Madár nem száll, csendesen tűr a tó
Hallgat a tó, alszik a jég alatt
Ember: tart hátán ki nádat arat*

*Hófehér lepellel vonta be a tél a világot
Elnyomva zajt, hervasztva virágot
Csendesek a völgyek és a hegyek
Némán hallgatnak zordon fenyvesek*

*Elült a köd, nem zúgnak a szelek
Alant' a hóban lépnek emberek
Vállukon fejsze, fűrész, fegyverek
A völgyben hólabdázó gyermekek*

*Nem sokáig csendes a kies táj
Téliidő szele hamar talpra áll
Az álmos földre zúgó szelek törnek
Már nyoma sincs a kellemes csöndnek*

*Iszonyú világ köszöntött az emberekre
Vakító fehérség ül egyre a szemekben
Metszón sivit a hideg hófúvás
Tetőre ül a rideg hóturzás*

*A nagy vihar egyszercsak csendesedni látszik
A homályból a téli táj lassan kiválik
Elpárolog a bősztél dühöngő haragja
Meg-meg bődül a szél, mintha még morogna*

*Az éjszaka csöndje települ a tájra
A tiszta égről ezüst Hold süt a világra
Csillog-villog a végtelen fehérülő határ
Vágtató őz hagyja a mély hóban a nyomát...*

Vecsési Kiss József:

VAK SZERZŐK ELBESZÉLÉSEI

A fehér menyasszony

Az emeleti szoba sötétjét csak az utcai lámpák belopakodó fényei hígították fel. A megalvadt csöndet elmélyítette egy-egy felbukkanó szusszanás, horkantás. Az időnként behallatszó villamoscsörömpölés hullámgyűrűzésként lebegett az alvók felett.

Kovács Balázs negyedmagával feküdt a kórteremben. Csendes kis sziget volt ez a Mária-utcai klinika állandóan változó folyamában. Igazán súlyos eset most nem volt a szobában. A legkomolyabb a miskolci fiatalember esete volt, kinek az egyik szeme már hiányzott és most a másikat kell hályoggal műteni. Már negyedik hete vár műtétre. Családja ragaszkodik ahhoz, hogy a professzor operálja meg a fiút. Eddig valami mindég közbejött. Hol a professzor nem ért rá, hol meg Pali állapota nem kecsegtetett sikerrel a műtét szempontjából. Ő viszont már azt sem bánta volna, ha egy gyakorló orvos végzi el a műtétet, csak mielőbb túl legyen rajta. De a család ragaszkodott kívánságához és Pali, ha egyre fokozódó feszültségben is, de várt. Már csak altatóval tudott aludni.

A mellette lévő ágyon a „prédikátor” feküdt. Valahonnan az alföld dél-keleti szegletéből került ide. Testes alakja, pocakja inkább módos falusi gazdaemberre emlékeztetett, mint igehirdetőre. Pedig

prédikátor volt az istenadta. Egy kis jehovista gyülekezetnek volt szelíd pásztora. Mesterségére nézve bádogos volt, jelenleg szövetkezeti dolgozó, mert az apostolság nem volt elegendő alap a megélhetésre. Akkurátus ember volt, bármiről is folyt a szó. Ő mindég tudott egy bibliai idézetet summázásul. Mégse volt terhes, kellemetlen vagy éppen nevetéses jelenség. Őszinte naivitása megmosolyogtatta hallgatóit. Betegségét Isten ajándékának tekintette és hitte, hogy azért jött rá a baj, mert a tévét nézte, ami ördögi találmány. Ezen azután az sem változtatott, hogy tizenkét korhadtt foggyökeret találtak és szedtek ki, aminek következtében látási zavarai megszűntek. Az egy hétig tartó fogászati procedura alatt csak tejen élt. Zokszó nélkül tűrte a kényszerű bőjtöt, pocakja leapadt, megsoványodott. De látogatóba érkező feleségének, tizenegy gyermekének és népes atyafiságának büszkén mondta el mártíromságának tanúságtevő történetét.

Harmadik társa Kovácsnak a szobában Feri volt. Már a felvételi várakozás közben összeismerkedtek. Korban egyivásúak voltak és könnyen szót értettek egymással. Mivel munkahelyéről úgy beszélt, hogy a gyáramban így, meg úgy, Balázs elnevezte őt „gyáros úrnak”. Így nevezte azután a be-

tegszoba, de sokszor még a tanársegéd úr is. Ő viszont újdonsült barátját, viszonzás képen plébános úrnak titulálta. Közös szobába két egymásmelleti ágyra kerültek, barátok lettek. Így került azután egymás mellé a Mária-utcai Szemklinikán: Miskolcra a félszemű kereskedősegéd, Szeged mellől a bádogos prédikátor, a sokat tapasztalt gyáros úr és Kovács Balázs, akit újdonsült barátja plébános úrnak nevezett ki.

A kórterem pedig csendesen úszott az élet parttalan tengerén, álmukban talán kedves tájakon időző utasaival. De nem! Egyikük nem alszik. Valaki sóhajtott. Kovács Balázs szemét kerüli az álom. Nyitott szemekkel fekszik ágyán és mereven nézi a mennyezetet. Nézi, de csak feketén gomolygó ködöt lát. Nem új ez számára. Hónapok, évek óta sűrűsödik körötte a világ, de ennyire nyomasztóan kilátástalan még nem volt. Bár az is lehet, hogy régen ebben a ködösödésben él, csak nem vette észre, vagy nem merte észre venni. Mert a ködöt még áttörte itt-ott egy reménysugár. Megszokta ezt a ködöt, mely körülvette szürke szorításával. Az uralkodó színek lassan elnyelték, magukba oldották a gyengébbeket. Eltűntek, elmosódtak az éles vonalak, a részletek. A sarkok, szegletek legömbölyödtek, ködfátyol alá bújta a világ.

Régen kezdődött nagyon régen. Még gyermekkorában, amikor oly sok szidást kapott, mert nem köszöntött valakit, akit illetett volna. Hiába védekezett: nem vettem észre. Hiába igyekezett: köszönni mindenkinek, valaki mindég kima-radt.

Azután jött az iskola. Az a szörnyű fekete tábla, amelyik szinte varázslatos módon hol az egyik betűt, vagy a másik számot nyelte el. Végül is az első padba kényszerült. S még akkor is, ha a táblára éles fény vetődött bekövetkezett a misztifikáció.

Később, felvételi a vasútnál. Minden rendben ment, amíg azok a pontok ott abban a könyvben ki nem buktatták. A sok különböző színű és nagyságú pont, amelyekben látni kellett volna egy számot. De hiába meresztette a szemét, azok az átkozott pontok, kéken, zölden, sárgán nyüzsögtek, egyre nyüzsögtek. Nem lett vasútas, mozdonyvezető vagy forgalmista. De fiatal volt még, tizennégy éves. Kicsit fájt a kudarc, de túltette magát rajta. Szakmát tanult, de minek? Már az első hónapok keserű tapasztalatai megértették Balázssal, hogy belőle sohasem lesz jó iparos. Egyszerűen nem volt meg a képessége. Bárhogy is igyekezett nem volt képes egyenesen reszelni sem. Iparkodott, hogy menjen a dolog, de nem ment. Eltelt három nehéz év és Balázs segéd lett. Pontosabb munkát nem bíztak rá, mert csalt a szeme, de mit számított akkor már ez. A II. Világháború eseményei felgyorsították az éle-

tet. A korosztályokat egymás után hívták be katonának. A haditermelés fokozódott, őt is tudták használni.

A történelmi vihar azonban elvonult és Kovács Balázs arra eszmélt, hogy a világ megváltozott.

A világ az igen, de az ő látása romlott. 1945 őszén sorozás alá került. Kiszuperálták. Még örült is ennek. De jöttek a nehéz évek, az újjáépítés. Balázs sodródott a többivel, még szükség volt rá. Ám lassan rendes kerékvágásba idomult a munka, megnöttek a követelmények és ő egyre kijebbb sodródott a szakmai ranglistán. Eljött az idő, be kellett volna látnia: nincs tovább. De ő nem látta be. Lehetősége nyílt a továbbtanulásra. Esze volt, ment a tanulás. Először műszaki tanfolyamokat végzett, majd leérettségizett, oklevelet. Végül azonban csak eljutott arra a pontra, ahol most van: a négyes kórterem kettes ágyára. Mert a műszaki rajzok finom vonalai után a betűk és a számok is táncba kezdtek. Hiába voltak az egyre erősebb kézi nagyítók, nem tudott úrrá lenni felettük. Fel kellett adnia a küzdelmet.

Ilyen gondolatokkal viaskodott Kovács Balázs a kórházi ágyon. Ködbe meredő szeméből néma férfikönnyek indultak útnak. Keze lassan kinyúlt a takaró alól és tétova kereséssel indult a „fehér menyasszony” karcsú dereka felé.

Igen, a FEHÉR MENYASSZONY, Janka nővér fehér menyasszonya. Mert ő, a délutános nővér hozta Balázsnak, mintegy ajándékkul, jövődő

néma társát. Akkor már három napja gyötörte a kérdés: mi lesz vele, hogyan tovább?

A vizsgálatok befejezése után nyíltan és minden kertezés nélkül megmondták neki az igazságot: nem tudnak látásán javítani. Ha azonban kíméli magát a folyamat lelassul és a teljes vakságot még sokáig elkerülheti.

De mit rágódik most ezen? Nem ő kért őszinte választ? Hát megkapta. Mást várt? Üres biztatást? Nem. Most már túl van rajta és szembe néz a tényekkel. Nehéz, nagyon nehéz. Ifjú korában látott elég vak koldust Budapest utcáin. Ez lesz az ő sorsa is? Fiatal ember, most múlt negyvenéves. Mi lesz ezután?

Mélyet sóhajtott és a keze ekkor ért a hideg fához.

Janka nővér ajándéka: a fehér bot. Ez most már osztályos társa, hű kísérője lesz egészen a sírig.

Ujjai elzsibbadtak a szorítástól. Torkát égették a sós könyvek. Még nem tudta milyen lesz a jövő, de abban biztos volt, hogy sohasem fogja bádogdobozát az utcasarkon alalmazniért nyújtani. Ez volt elalvás előtti utolsó gondolata.

Amikor az éjszakás nővér benyitott a kórterembe már mindannyian aludtak. Zseblámpájának fényénél ellenőrizte a beteget. Balázs ágyánál egy pillanatra megtorpant a fény-sugár. Meglepetve látta, hogy a beteg keze a fehér botra kulcsolódik. „Mintha egy evezőlapátot markolna”, gondolta magában. Azután kioltva lámpájának fényét kilépett a szobából.

„VÁRJ MÍG SÖTÉT LESZ”

Ajánlás egy színdarabhoz

Újsághír: 1986. április 20-án a Madách Kamara Színház bemutatta Frederick Knott: Várj, míg sötét lesz c. bűnügyi történetét.

Az angol szerző darabja világhírré tett szert. Évekig játszották a Broadway-n. A magyar színházi közönség sem most láthatta először. 1970-ben játszották a József Attila Színházban.

Nagysikerű amerikai film is készült belőle, Audrey Hepburn főszereplésével. Néhány évvel ezelőtt a magyar televízió is bemutatta ezt a filmet.

Az áprilisi Madách Kamara Színház-beli bemutatót komoly szakmai és közönség érdeklődés előzte meg.

Miről is szól ez a látszatra „csak” izgalmas krimi?

A fenti tartalomból kitűnik, hogy a mű egyetlen nagy alapterületre épül: hogyan védekezik egy vak ember az őt megtámadó látókkal szemben. Egyszerű. Igyekszik olyan sötétet teremteni, amiben azok éppen olyan vakokká válnak, mint amilyen ő mindig.

Ebben a „fordított” krimiben már az elején világos minden. Ismerjük a tetteket, mindenbe beavatottak vagyunk, a cselekmény a szemünk előtt bonyolódik. A játék izgalmát éppen az adja, hogy a főszereplő, Suzy vak. Hogy is tud rájönni a vak Suzy, hogy akik félrevezetik, becsapják, kelepcebe csalják?

Frederick Knott kitűnően is-

meri a vakok kifinomult kombinációs képességét, a hangokból és apró jelekből való ügyes tájékozódási készségüket. Ezek segítenek Suzynak is: sok-sok apró jel, melyeket, mint mozaikokat összerakva, egész képé válik. Pontosan rájön, hogy mi is történik körülötte.

Kitűnő lélektani játékban is részünk van.

A darab főszereplője egy baleset során, felnőttként, egy éve veszítette el látását. A balesetet követően feleségül vette őt az a férfi, aki a baleset során az életét mentette meg. Ez a „látó” férj a legnagyobb segítségére Suzynak, aki tudja, hogy nem az a segítség a vak embernek, ha helyette megcsinálnak mindent. Kisebb, majd nagyobb feladatokat kell adni nekik. Az elvégzett feladatok pedig erősítik az önbizalmat és újabb — korábban elvégezhetetlennek hitt — tettekre sarkallják. „Azt akarom, hogy a vakok világbajnoka légy...” — mondja a férj, akit Cs. Németh Lajos alakít, a darab elején. Tudatosan és érzelemmel igyekszik feleségének, Suzynak — Ráckevei Annának — segíteni abban, hogy a friss vakság adta türelmetlenség, bizonytalanság napról napra csökkenjen.

Nem csak hiszi, de biztosan tudja, hogy felesége a korábbi „látó normák” szerinti életéből így, vakon is, sok mindent meg tud csinálni. Nem veszi fel a leejtett tárgyakat, hanem ügye-

sen navigálva keresteti meg feleségével. A kettejük érzelmi harmóniája és szerelme igen lényeges eleme a darabnak, még akkor is, ha ezt csak halványan érzékelteti a szerző.

Ugyanakkor a férj, mint hatalmas hit- és erőforrás jelenik meg akkor, amikor Suzynak fel kell vállalnia a harcot a bűnözőkkel. Egy percre sem adja fel, valóban a „Vakok Világbajnokához méltón” küzd, s ezért győzhet.

Egy másik, „kis” segítő társat is találunk még Suzy mellett: a házban lakó kislányt, aki a napi bevásárlásokban segít. Megfigyelhetjük, hogy a gyermek mily természetesen tudja kezelni a vakságot, mint állapotot. Nincs benne sajnálat és szánalom, ha a hangulata úgy diktálja ugyanolyan undok Suzyval is, mint a látókkal. Amikor azonban tisztázzák a kettejük közötti feszültségeket és Suzy egy nagy vállalkozáshoz kéri a segítségét, a kislány azonnal érti őt és a cinkosa lesz.

Egy londoni fényképészre — külföldi útja alkalmából — valaki rábizott egy játékabát, azzal, hogy vigye el egy ismerőse kislányának a kórházba. Ám, de alig hogy a fényképész hazaérkezik, a babáért máris jelentkezik valaki. A baba azonban, időközben, eltűnt a lakásból. A fényképészt elhívják a műtermébe, felesége, a vak Suzy, marad otthon. Egy fiatal ember állít be, Mike a neve, a fényképész hajdani katonatársának mutatkozik be. Valójában — két másik társával együtt — az eltűnt babát keresi. Az egyre szorongatóbb

helyzetben levő Suzy rájön, hogy gengszterek kezébe került, akik semmilyen eszköztől

A darab szereplői:

Suzy:	Cs. Németh Lajos
Paul, a férj:	Ráckevei Anna
Gengszterek:	
Mike:	Vass Gábor
Roab:	Székhelyi József
Croker:	Papp János
Glória, a kislány:	Pacziga Mónika vagy Baleczky Timea

A darabot Szirtes Tamás rendezte.

Izgalmas, élménytadó ez a

nem riadnak vissza azért, hogy a titokzatos babát megkaparintsák.

darab, melyet a nyári szünet után újra játszanak a Madách Kamara Színházban.

Egy fiatal színész nő portréja:

Ráckevei Anna

A darab női főszerepét alakítja Ráckevei Anna, aki tavaly fejezte be a Színház- és Filmművészeti Főiskolát. Első évadját tölti a Madách Kamara Színházban. A fiatal színész nő sorra kapott szép feladatokat, de ez a krimi, Suzy alakítása, nemcsak szép feladatot, de óriási lehetőséget is jelentett számára.

A vele való beszélgetésem során a következőket mondta erről:

„Eléggé szokatlan a színházi életben, hogy egy évvel a főiskola befejezése után, színházban főszerepet kapjon bárki is, én igazi, abszolút főszerepet kaptam.”

A darab bemutatását megelőzően kb. két hónappal, találkoztunk először. Egy kellemes női hang hívott fel telefonon és elmondta, hogy a Madách Szín-

háznál dolgozik. Találkozni szeretne velem. A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségétől kapta meg a nevemet és a címemet.

Meglepődtem és kíváncsian vártam a találkozást. Egy keddi nap délutánján érkezett meg Anna. Kedves volt, de éreztem a zavarát. Hellyel kínáltam, s percekben belül sikerült feloldanom. Elmondta, hogy komoly erőpróba vár rá: egy főszerepet kell eljátszania, melyben egy vak nőt kell alakítania.

„Szeretném élethűen eljátszani a szerepet” — mondta. Ezért is kerestem fel a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségét, ahol segítséget kértem. Mint látó nem tudhatok egy sor titkot, amit csak ők tudhatnak. Elképzelni pedig a vakságot nagyon nehéz...” És egyben félelmetes is — tettem hozzá én.

Megkérdeztem, hogy hozhatok-e egy kávé. Igent mondtott, de kérte, hogy velem jöhessen a konyhába. Ekkor magyarázni kezdtem, s ő érdeklődéssel figyelt. Elmondtam, hogy minden vak ember jól ismeri a saját lakását, s ha kellő rendet tart a tárgyak között, akkor mindig mindent pontosan meg is talál. Magabiztosan szedtem elő a csészekezet, a cukrot, a tejszínhabot és öntöttem a kávé. Éreztem, hogy minden alaposan megfigyel.

Felhívtam a figyelmét azokra az apró kézmozdulatokra, melyekkel letapintom a csésze szélét, mellyel az asztalra helyezem a cukortartót. A csésze súlyából érzem, hogy mennyi kávé van már benne stb. Megmutattam, hogy miként mozgok a lakásban, hogyan keresem meg a tárgyakat, ha leejtem őket. Beavattam a telefonálás fortélyába.

Annának sok okos kérdése volt. A darabban sokat áll egy helyben a színpadon. Megbeszéltük, hogy arra kell ügyelnie, hogy mindig valamilyen tárgy mellé (asztal, szék, hűtőszekrény stb.) álljon, mert az üres térben nincs meg az a bizonyos „kályha”, ahonnan ki lehet indulni.

Megkérdezte, hogy én is elbizonytalanodom-e akkor, amikor váratlan akadályba ütközöm, pl. a szék nincs a helyén, s ezért belebotlom.

Minden vak ember alaposan ismeri a saját környezetét, s ezért kell a rend, hogy ilyen helyzetek ne forduljanak elő — válaszoltam. Amennyiben ilyesmi megtörténik, akkor bizonyára egy kicsit ingerültté válik

az ember, s arra is akad példa, hogy egy ilyen apróság döbententi rá az embert „korlátozottságára”.

Anna számára azért is tűnhettem megfelelő modellnek, mert én is, akár csak a darabbeli Suzy, felnőttkoromban vesztettem el látásomat.

Annát az is érdekelte, hogy mennyire lesz más az ember, amikor felnőttként megvakul. Csak annyit tudtam elmondani neki, mind a saját, mind pedig a Felnőttkori Látássérültek Baráti Körében szerzett tapasztalataim alapján, hogy nem lesz más ember az, aki megvakul, csak a világot kell más módon érzékelnie, a látását helyettesítenie. Tehát a hallás, a tapintás nagyobb szerepet kap a „világ” érzékelésében, s ezáltal lesz élesebb és finomabb. A látó élmények és emlékek igen sok segítséget adnak a felnőttkorban megvakultaknak. Személyes tapasztalataik vannak pl. a színekről, a tárgyak formáiról, sőt a szép és a csúnya fogalmáról.

Anna megjegyezte, hogy ha nem tudná, hogy nem látok, akkor nem venné észre rajtam, mivel gesztikulálok, arcimmimikám, szemmozgásom van. Olvasni lehet az arcomról a gondolataimat, az érzéseimet. Igen, ezt is megőrizheti a felnőttkori látássérült, válaszoltam. Sőt, ügyelnie is kell arra, hogy ne veszítse el jelentőségét életéből a metakommunikáció.

Első találkozásunk mindkettőnknek élményt jelentett.

Április elején hívott fel ismét Anna, s elmondta, hogy haladnak a próbákkal, s nap mint nap megdolgozik a szereppel, s hogy nagyon izgul.

Legközelebb április 20-án, a bemutaton találkoztunk. Hatalmas sikert aratott a darab. A kritikák elismerően nyilatkoztak. Anna boldog volt.

A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége nevében a bemutató előadáson dr. Bódi István főtítkárral fejezte ki köszönetét a színésznőnek. Ez a darab jó propagandája is egyúttal a vakügynek. Estéről estére egyre több ember gondolkozhat el azon, hogy vajon ő mit is tud a vak emberek életéről. Ismeri-e a bennük rejlő képességeket, elegendő segítséget — és megfelelő — nyújt-e ő a lehetőségei határain belül stb. Az ilyen „propagandák” is sokban hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a látó emberekben valószínűbb kép alakuljon ki a vak emberekről, s hogy rájöjjenek, hogy a vakok is ugyanolyan értékű emberek, mint ők, s a különbség nem minőségi, hanem állapotbeli.

Az előadás után én is gratuláltam Annának, s ekkor éreztem meg, hogy valami láthatatlanul, de barátságot szőtt közénk.

Amikor elhatároztam, hogy cikket írok e darabról a „Vakok Világa” olvasóinak, telefonon felhívtam Annát és interjút kértem tőle. Örömmel állt rendelkezésemre.

Nyoma sem volt az első találkozásonkbeli zavarának, amikor megérkezett. Azonnal beszélgetésbe elegyedtünk, s csak kisvártatva jutott eszembe, hogy jegyzetelnem is kell, hiszen most interjút készíték.

— Hanyadik előadásnál tartotok már? — kérdeztem.

— A héten már a 15. lesz — mondta Anna.

— Mi volt az első gondolatod, mikor megtudtad, hogy te játszod el ezt a szerepet?

— Az, hogy egy nagyszerű film készült belőle Audrey Hepburn főszereplésével. Én a filmet nem láttam, de hallottam a remek alakításról.

— Volt-e személyes élményed korábban a vak emberekről?

— Nem, csak közvetetten. Ugyanis egy barátom dolgozott egy ideig a Vakok Nevelőotthonában, s tőle hallottam sok mindent. Szakirodalmat is kaptam tőle a szerepre való felkészüléshez.

A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségétől pedig megkaptam dr. Pálhegyi Ferenc, ill. Csattos Márta munkáit, melyek segítettek abban, hogy jobban belelássak a vakok világába. A szakirodalomban két érdekes kísérletet találtam, ami nagy hatással volt rám. Az egyik az, hogy egy 12 éves — vakon született — kislány miként jön rá arra, hogy ő nem lát, a másik pedig az, amelyik kimutatja, hogy a vak-ság a bezártság érzéséhez hasonlítható.

— Otthon, a szerep tanulása közben megpróbáltad-e elképzelni vaknak magadat?

— Igen, de egy-két percnél tovább nem tudtam zárva tartani a szememet. Rádadásul oly ügyetlenné váltam abban a pillanatban, ahogy lecsuktam a szempilláimat.

— A színészkollegáknak eszükbe jutott hasonló ötlet?

— Igen. Az egyik próba után Cs. Németh Lajos otthon

becsukott szemmel hozzáfogott a mosogatáshoz. 20 perc után tökéletesen összekevert mindent.

Azután Székhelyi Jocó jött be egyik nap, hogy megfigyelt az utcán egy vak embert, aki az aluljáróból jött fel. „A lépcső szélét úgy keresi meg, hogy egy kicsit belerúg a lábával” — mondta, s ezzel nekem is segítséget adott, mivel a darabban is van egy lépcső.

— A velem való találkozás mennyit segített?

— Nagyon sokat, hiszen te voltál az élő, az életben vakon tevékenykedő ember, akit alkalmam volt személyesen megfigyelni és a szerzett tapasztalatokat beépíteni az alakításomba. Úgy próbáltam, hogy nézek, de nem látok. Az utolsó pillanatig forrásban volt bennem ez az alakítás.

— Irigyeltek a kollegák?

— Nem hiszem, mivel egyetértettek mindannyian, hogy nagyon nehéz szerep. A próbákról rendszeresen kék-zöld foltokkal mentem haza.

— A 15. előadás táján könnyebb-e játszani ezt a szerepet?

— Nem, nem. Állandó odafigyelést igényel. Aznap mikor játszom már reggeltől erre a szerepre kell koncentrálnom. A legkisebb fáradtság is kizökkenthet a szerepből.

— Kialakult-e benned más kép ennek a szerepnek az eljátszása után a vak emberekről?

— Közelebbről ismerem az életüket, s látom, hogy ugyanolyan emberek — emberi érényekkel és hibákkal —, mint a látók. Tisztelem azt a lelki-

LAK ISTVÁN

Prágai utazás

Szövetségünk Wesselényi csak alig kezdődött meg az aratás, amelynek nagy munkájához szükséges néhány kom-bájnal is találkoztunk útközben. Nemsokára elértük a 350 000 lakosú Brno városát, a morva fővárost, amely 140 km-re van Pozsonytól. Brno területén van a hírhedt Spilberg vára, amely egykor várbörtön volt. E börtön egyik cellájában raboskodott Kazinczy Ferenc (1759—1831) író, legnagyobb nyelvújítónk is. Brno után még kb. 230 km út állt előttünk Prágáig. A 45 000 lakosú Jihlava város volt az utolsó morva település. E város nevében hasonlít a Felvidéken levő Ilava városához, de nem tévesztendő össze azzal, amelynek egykori fegyházát balladák-ból, népdalokból bizonyára sokan ismerik. Jihlava után már cseh-földön jártunk. Délután, öt óra tájban érkezünk meg Prágába. Ott a Hotel Szolidaritásban volt szálláshelyünk.

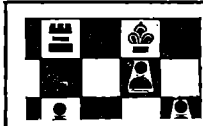
Csütörtökön reggel napos időben indultunk el, de már Bicske térségében esett az eső. A rajkai határállomás után hamarosan elértük Pozsonyt, hazánk egykori fővárosát. Ebben a 390 000 lakosú városban nem álltunk meg, mivel még hosszú út várt ránk. Malacka nevű városka után, Kuti községnél hagytuk el hazánk régi határát. Ettől kezdve utunk már az egykori Morvaország földjén haladt. A dombok, hegyek között vezető úton barátságtalan szél rázta a busz oldalát és kergette az esőtadó felhőket. A viszonylag hűvös időben csak néha-néha szakította meg az esőzést a felhők közül előbukkanó nap. A változatos felszínű tájon erdők, rétek, szántóföldek váltogatták egymást. Ott még

erőt és akaratot, amellyel teljes értékű emberként tudják élni az életet és hasznos tagjai tudnak lenni a társadalomnak.

Bartha Zsuzsanna

csak alig kezdődött meg az aratás, amelynek nagy munkájához szükséges néhány kom-bájnal is találkoztunk útközben. Nemsokára elértük a 350 000 lakosú Brno városát, a morva fővárost, amely 140 km-re van Pozsonytól. Brno területén van a hírhedt Spilberg vára, amely egykor várbörtön volt. E börtön egyik cellájában raboskodott Kazinczy Ferenc (1759—1831) író, legnagyobb nyelvújítónk is. Brno után még kb. 230 km út állt előttünk Prágáig. A 45 000 lakosú Jihlava város volt az utolsó morva település. E város nevében hasonlít a Felvidéken levő Ilava városához, de nem tévesztendő össze azzal, amelynek egykori fegyházát balladák-ból, népdalokból bizonyára sokan ismerik. Jihlava után már cseh-földön jártunk. Délután, öt óra tájban érkezünk meg Prágába. Ott a Hotel Szolidaritásban volt szálláshelyünk.

Pénteken, reggeli után városnézés következett. Csehország központi helyén, közepén települt Prága, a főváros, amely azonban a Csehszlovák Köztársaság megalakulása, területi növekedése után az új állam északnyugati szélére került. Prágának ma 1,2 millió lakosa van. Az ódon, hangulatos, műemlékekben igen gazdag város, az „Arany Prága” néven is szokták említeni. A főváros a Moldva két partján, a folyó kiszélesedett völgyében, öt magaslatra épült. A Moldva 23 km hosszúságban több kanyarula-

tot ír le a városon belül. Prágát déli irányból éri el a folyó, a Vár alatt keletnek fordul, utána nagy félkörívben nyugati irányban folyik, majd újra észak felé tart, végül az Elbába ömlik. A fővároson belül a Moldva több kisebb szigetet alkot. Prága legmagasabb pontja a harmincéves háború történetéből jól ismert Fehér-hegy, 383 m magas. A város főbb részei: a Moldva jobb partján az Óváros, és az Újváros, ezek felet a Vysehrad (Magasvár), a bal parton a Kisoldal és a Hradzsín. Prága már a X. században jelentős központ volt. A fontos kereskedelmi utak mentén sok német és zsidó telepedett le. A nyugodt és egyenletes középkori fejlődés után nehéz időszakok (huszita- és harmincéves háború) következtek. Ma Prága folyamatosan fejlődik.

Az Óvárosban először a Városháza előtti teret kerestük fel. Ezt a főteret árkádos, gótikus házak, reneszánsz és barokk homlokzatú paloták, templomok szegélyezik. A tér közepén áll Husz János szobra, akit feudálizmus ellenessége és az egyház megreformálására hirdetett tanai miatt 1415-ben Konstanzban máglyán végeztek ki. A városháza udvarán választották királlyá Pobjebrad Györgyöt, (1458—1471 között uralkodott), akinek Katalin nevű lánya a mi Mátyás királyunk első felesége volt.

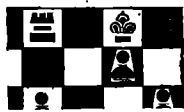
A Városháza tornya 69,5 m magas. E torony remeke, dísz az Orloj (középkori csillagászati óramű szerkezet), amely egy koppenhágai Miklós nevű mester alkotása. A bonyolult szer-

kezetű órát a mester 1410-ben készítette el, amelyet azóta többször is átalakítottak. Az Orloj három részből áll: a bábjáték, a szférakör és a naptár. Legfelül van a bábjáték, ahol harangütésre minden órában megnyílik a két kis ablak s ezek mindegyikében elhalad 6—6 apostol, miközben szembefordulnak a téren levő nézők sokaságával.

A térről a közeli Zsidóvárosba mentünk. A X. századtól kezdve sok zsidó telepedett le Prágába, ahol kialakult egy önálló zsidó település. E negyed a főváros egyik legjelentősebb gazdasági, kulturális központjává vált. A Zsidóváros 1848 után Józsefváros néven Prága egyik kerülete lett. Itt a legfontosabb műemlékek közé tartozik számos zsinagóga, a Városháza és a régi Zsidótemető. A Maisel-zsinagóga 1590-ből való, amely ma rituális tárgyak múzeuma. Ebben a zsinagógában van a világ legnagyobb zsidó múzeuma. A gyűjtemény 6000 darabból áll, köztük: kegytárgyak, tóratekercek, tóraolvasók, menorák (gyertyatartók, amelyek hétágúak), szőnyegek találhatóak. A Régiújszinagóga 1270-ben épült, ez Prága egyik legrégebbi gótikus emléke. Elmentünk a Régi Zsidótemetőbe is, amely az egész világon egyedülálló, a XV. században keletkezett. 1787-ig temetkeztek ebbe a temetőbe, hol ma a más temetőkből származó sírkövekkel együtt kb. 100 000 sírkő van viszonylag kis területen. A Zsidóváros sok neves személyisége közül említsük meg Jehudi Löw (1523—1609) rabbi, tanítómestert és

Franz Kafka (1883—1924) író.

Szombaton délután a Károlyhidat néztük meg. Ez a csodálatos építmény Európa egyik legrégebbi és egyik legszebb hídja. 1357-ben kezdték el építését Péter Parler cseh építész tervei alapján. A híd azonban csak az 1400-as évek elején készült el. Egyébként Péter Parler Prágában rengeteg épületet tervezett, köztük a Hradzsín is. A Károly-híd mindkét végén hídtorony van (az Óváros felől egyes, a másik végén pedig kettős) mivel védelmi célokat is szolgált. A hídon kereskedés, bíraskodás mellett játékokat és műsorokat is rendeztek. Mindezek lebonyolítására bőven volt hely, hiszen a híd hossza 516, szélessége csaknem 10 m. Károly-hídnak csak 1870 óta nevezik, addig kőhídként volt ismeretes. A híd barokk szobraitól vált híressé, amelyeket 1683—1714 között helyezték rá. A híd gótikus architektúrája finoman olvad össze a lendületes művészi barokk szobrokkal. A 30 szoborból, szoborcsoportból álló „szabadtéri galéria” együttesét magánosok, testületek, szerzetes rendek készítették a hídra. A szobrok a jól ismert szentek mellett a cseh és a szláv népek körében jelentős szerepet játszó szentté avatott személyeket (Ivor, Ludmilla, Prokopius, Vojtech, Vencel, Zsigmond, Nepomuki János, Vitus, Cirill és Metód) is ábrázolják. A hídon tett hosszú sétánk valóságos múzeumlátogatás volt. Nem győztük érzékelni, csodálni a nemek alkotásokat, elraktározni a sok-sok élményt és hatást, amely bennünket ért.

Ezután elsétáltunk a Klementinum előtt, amely Prága második legnagyobb épülete a Hradzsín után. Ebben az egykori egyházi intézményben ma könyvtárak működnek. Este elmentünk a Svejks vendéglőbe, amely Jaroslav Hasek regénye hőisének kedvelt tartózkodási helye volt. A vendéglő őrzí a kor, az I. világháborús idők hangulatát.

Vasárnap a Prágai várral, a Hradzsínnal ismerkedtünk. A hatalmas épülettömb a cseh uralkodók székhelye volt 1918-ig, attól kezdve pedig a köztársasági elnökök tartózkodási helye. A vár már a IX. században állt. A várban a legnagyobb építkezések a XIV. században voltak. A Hradzsín mai arculatát Mária Terézia korában kapta. Jelentős építkezés folyt 1918 után is. Régészeti kutatásokat, restaurálásokat jelenleg is végeznek. A Hradzsín épületei három várudvart fognak közre. Ezek közül az első a legkisebb, a harmadik a legnagyobb. Az épületekben ma a köztársaság elnöki irodái, lakosztályok és múzeumok vannak. A második várudvar déli részén épült Mária Terézia korában a Szent kereszt-kápolna, amelyben ma a Szent Vítuszékesegyház kincstára van. E gyűjtemény kiállításán volt látható a mi Szent István királyunk kardja, amely ma már csak raktári tárgyként szerepel. A harmadik várudvar világhírű ékessége a Szent Vítuszékesegyház. E hatalmas templom építése 1344-ben kezdődött Péter Parler vezetésével. A bővítés és az újabb hozzáépítések 1929-ben fejeződtek

be. E monumentális épület a szűk várudvarba van beszorítva, ezért homlokzata felől nem is lehet áttekinteni Prága legnagyobb templomát. Az óriási katedrális hossza 124 m, kereszthajójának szélessége 60 m, és magassága 33 m. Két gótikus tornya és egy barokk kupolája van. A tornyok magassága 99,6 m. Ennek az udvarnak a terét e hatalmas templom épülettömbje uralja. A székesegyháznak 24 oldalkápolnája van. Igen vonzóak a székesegyházban tartandó hangversenyek. 1856. szeptember 28-án itt vezényelte Liszt Ferenc Esztergomi miséjét. Utána a tiszteletére adott díszvacserán találkozott első ízben tiszteletőjével, későbbi barátjával, Bedrich Smetanával (1824—1884), a nagy cseh zeneszerzővel, akit lakásán többször is meglátogatott. E látogatásokat Smetana is viszonzta, ezek során Budapesten is járt. A Szent Vítus templom másik magyar vonatkozású emléke, hogy a Szent Zsigmond nevű egyik oldalkápolnában temették el Báthory Zsigmondot, egykori erdélyi fejedelmet.

A harmadik várudvarban is van egy magyar vonatkozású emlék, a művészettörténelmünkben jól ismert Szent György lovasszobor, a Kolozsvári testvérek világhírű alkotásának mása, mivel a szobor eredetije ma már a prágai múzeumban van. A szobor eredetijéről készített egyik másolat Budapesten a Halászbástya mellett, és a másik Kolozsvárott a Farkas utcai református templom előtt áll.

Ezután az Aranycsínalók ut-

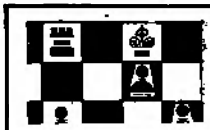
cájába mentünk, amelyet renoválás után eredeti állapotában hagytak meg. El sem tudtuk képzelni, hogy ezekben az aprócska házakban egykor katonák és szolgálók laktak családstul.

Jártunk Prága egyik legszebb barokk templomában is, a Lorettói Szűz Mária templomban, amely az olaszországi lorettói kegyhely templomának másaként épült a XVII. században. E templom legértékesebb része a kincstár és a harangtorony, amelynek 24 harangja minden órában gyönyörű Mária-énekek dallamát játsza.

Este a régi várba, a Vysehradba mentünk fel. Ez a vár a Moldva jobb partján, sziklás magaslatra épült fel a IX. században. A Vysehrad volt az első cseh fejedelmek székhelye az ország fennállásának kezdeti századaiban. Az egykori híres vár a huszita háborúk idején elpusztult. Ma a hajdani erődítmény romos maradványai láthatók.

Hétfőn, reggeli után sok-sok élménnyel, emlékekkel indultunk el hazafelé. Az előző napokon reggeltől estig jártuk Prága utcáit, igen sok nevezetes helyet kerestünk fel. Ezek közül csak a legjelentősebbekről szólhatott a krónika. A látottak, hallottak sokaságából csupán csak néhány alkotásról, történetről szóló leírást nyújthatott át a tudósító a kedves olvasónak.

Útközben szakosztályunk vezetőségi tagja, Friedrich Miklós mondott köszönetet mindazoknak, akik e tartalmas, szép kirándulás sikeréhez hozzájárultak.

Új világbajnoka van a vaksakkozásnak

Az 1985. évi spaonyolországi olimpia óta tudjuk, hogy a soron következő VI. egyéni világbajnokságot a Szovjetunióban rendezik meg. Ezzel a Szovjetunió első ízben vállalta nemzetközileg is jelentős, IBCA védnöksége (Vakok Nemzetközi Sakkszövetsége) melletti sakkverseny házigazdájának szerepét.

Ezzel egyúttal jogot nyert arra is, hogy három versenyzőt indítson, minthogy a világbajnoki cím birtokosa a szovjet Krylov volt, részt vehetett még egy játékos és mint rendező szerv is nevezhetett egy személyt.

A magyar színeket képviselő játékos személyének kiválasztása nem sok problémát okozott. Elmúlt évi eredményei alapján erre Erős Pálnak voltak esélyei, annak ellenére, hogy legutóbbi világbajnoki szereplése nem sikerült. A vezetőség döntését megkönnyítette az, hogy riválisai vissza is léptek.

A versenyre való felkészülést heti két edzésnap beiktatásával már a nyáron megkezdtuk Zágrábból való hazatérés után. Ennek során a fő célkitűzés a megnyitásméleti ismeretek növelése volt.

Október 6-án indultunk el Ferihegyről Moszkvába, a verseny színhelyére. Kellemes, zavartalan repülőút végén érkezünk meg a hatalmas Serebetyevó II. repülőtérré. Itt

már várt bennünket a szervezőbizottság képviselője.

Mintegy egy órai gépkocsiút után érkezünk meg szállodánkba, a Hotel Sportba, a Lenin sugárútra. Nagy élmény volt, amikor a kísérőnk a kocsijában keresztül megmutatta azt az emlékművet, amely

Botvinnik és az új világbajnok, Berlinszkij a díjkiosztáson. Háttul Bestmann, az IBCA elnök

megjelöli a németek előretörésének legtávolabbi pontját. Itt egy harckocsi is a múltra utal.

Első napon legszűkebb környezetünkkel ismerkedtünk meg, majd az étkezések során egyre több régi sakkbarátunkkal, a többi országok bajnokai-val találkoztunk.

Szállodánk rendkívül impozáns, kulturált kényelmes volt a maga 22 emeletes tömbjével.

Ez volt a színhelye a versenynek, megnyitó és záró ünnepségnek, étkezéseknek, egyszóval mindennek.

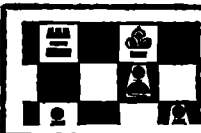
Tágas, kétágyas szobát kaptunk, amelyben fürdőszoba, frigider, rádió színes hordozható televízió és telefon volt. Ez utóbbi kapcsolt össze bennünket Budapestevel, ahonnan naponta kaptuk az érdeklődő hívásokat.

Szállodánk Moszkva délnyugati részében feküdt, trolis-

busszal egy óra utazásnyi távolságra a centrumtól, a Kremltől. Maga a Lenin sugárút is kb. 80 m széles lehetett, hatalmas gépkocsi forgalommal, üzletekkel.

Másnap (7-én) az ünnepélyes megnyitón Bestmann elnök üdvözölte a versenyzőket, a házigazdáinkat. Jelen volt Avercbach nagymester is, a szovjet sakkszövetség képviselőjében.

Délután megkezdődtek a küzdelmek is. A játék beosz-

tása olyan volt, hogy forduló délután, vacsora után függő és ha szükséges volt délelőtt is függő.

Irányított sorsolást tartottak, hogy a szovjet versenyzők mindjárt a verseny elején kerüljenek szembe egymással. Erős első ellenfele régi ismerősünk, a bolgár Dimitrov volt.

A versenyen 24-en indultak el, 11 fordulós svájci rendszerű lebonyolítási rendszerben. Új színfoltot jelentett az első ízben megjelenő Kolumbia részvevője Torres, majd a későbbiekben az indiai Bhimani. Így 22 ország képviselői gyűltek össze, hogy eldöntsék ki a legjobb a világon.

A verseny favoritja kétségtelenül az eddigi kétszeres világbajnok Krylov volt. Érdeklődéssel vártuk a szintén szovjet Berlinszkij játékát, akit addig még sohasem láttunk, sem egyéni sem olimpiai versenyen és aki előzetesen megnyerte a válogatóversenyt. Ezen pedig nem kisebb szovjet sakkozók végezték a 3-ik 4-ik helyen, mint Gyimodejev és a volt világbajnok Rudenski.

A jó helyezésre esélyes versenyzők sorában hiányoltuk a bolgár Atanaszovot, aki szembántalmi miatt nem jöhetett el, valamint a nyugatnémet Ziert. Itt volt viszont ismét a cseh Novák, aki már FIDE mester, valamint régi barátunk Csaparkapa.

Erős játszmája biztatóan indult. Sötéttel a szokásos sárkány védelmet választotta. A megnyitásban gyalogot áldozott, később azonban szép átmeneti tisztáldozattal kettőt nyert vissza. A győzelem kü-

szöbén azonban megtorpant és az ellenkező színű futó végjátékot már nem lehetett megnyerni, így végül döntetlen lett.

Az első forduló eseményei közé tartozott még az, hogy Strokov—Krylov meccs rövid küzdelem után döntetlen lett, míg Berlinszkij sötéttel legyőzte az ifjúsági világbajnok svéd Magnussont. Csabarkapa csak döntelent tudott elérni az izraeli Bibas ellen. Dobierzin és a lengyel Dukaczewski győztek a spanyol Rubio, illetve az angol Lilley ellen. E győzelmeknek ekkor még nem tulajdonítottunk jelentőséget. Novák is nyert a román Irimia ellen.

Érdekes volt, hogy a román színeket Irimia képviselte, míg a kísérője volt — csak a nála jobbnak tartott Demian. Az indiai Bhimani viszont nem érkezett meg és helyete az elnökség Bestmannt indította, hogy ne legyen páratlan számú résztvevő. Ő viszont vereséget szenvedett a szintén holland Boerifijntől.

Második forduló: Erős ellenfelül egyik régi mumusát, Csabarkapát katap. Bár Erős volt a világos, de a Grünfeld védelmű játszmában sötét felülkerekedett, gyalogot nyert. A függő állás már reménytelen volt.

Befutott Bhimani is, akinek korábbi érkezésre nem volt repülőgépe. Bestmann átadta a helyét természetesen, a vereséggel együtt. Ezt még Bhimani fokozta azzal, hogy veszített a belga van Speybroeck ellen. A Berlinszkij—Strokov rangadó 32 lépés után döntetlen lett. Ugyancsak döntetlen lett a Do-

bierzin—Novák, míg Krylov, Magnosson, Dukaczewski, Dimitrov nyertek. Utóbbi Lilley ellen.

Harmadik forduló: Erős sötéttel a „rokon” finn Mäkelä ellen játszott. Az „Auffenberg megnyitásban” Erős gyalogot nyert a finn elnézése folytán, de azután kedvező lehetőségeit elszalasztva az a parti is csak döntetlen lett.

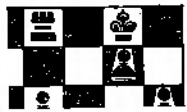
A forduló kiemelkedő eseménye volt a Krylov—Berlinszkij rangadó, amit sötéttel Berlinszkij megnyert. Ezután a legtöbb versenyzőnek, kísérőnek az volt a véleménye — nekem is —, hogy az aranyérmes oda lehet adni Berlinszkijnek. Addig azonban történt egy és más!

Az ugyancsak rangadó Csabarkapa—Novák döntetlen lett. Strokov nyert. Lilley megkezdte felzárkózását, megverte a görög Hatziapostolidist és ötöt nyert sorozatban! Dukaszewski is már a harmadik nyert egységét írhatta be magának a norvég Fesche ellen, igaz óriási szerencsével, mert el volt veszve.

Feltűnt az is, hogy a kolumbiai Torres bár veszti a játszmáit, de mégis van fantázia a játékában. Meglepő volt az ismert Hammermayer rendkívül rossz játéka, már a harmadik partiját veszítette el.

Negyedik forduló: fokozódtak megpróbáltatásaink, megkaptuk Krylovot! Sajnos világgossal sem tudott Erős ellenállást kifejteni és gyorsan veszített.

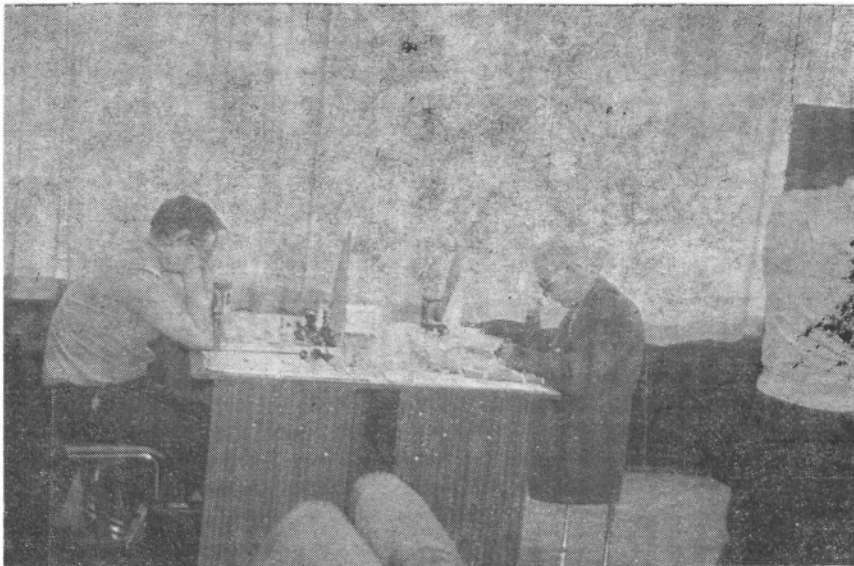
Berlinszkij—Dukaszewski rangadót az előbbi nyerte.

Meglepetésre Dobierzin 24 lépésben lerohanta Strokovot. Magnusson—Csabarkapa döntetlen lett. Novák nyert Heinrich ellen.

Az élen ez volt a helyzet. Berlinszkij 3,5 Dukaszewski, Dobierzin, Dimitrov,(!) Novák 3 pont. Krylovnak 2,5, Strokovnak 2, Erősnek csak egy pontja volt.

Ötödik forduló: ekkor már „elég rosszul” álltunk ahhoz, hogy végre gyengébb ellenfelet kapjunk és ne aktív, vagy volt világbajnokot! A görög Hatziapostolidiszt sikerült is sötéttel királyindiai védelmű játszmában becsapni és megverni.

Erős küzd Strakov ellen az utolsó fordulóban

Berlinszkij folytatta sikereit, ezúttal Dobierzint fektette kétvállra. Krylov is fontos játszmát nyert Novák ellen, Strokov is nyert. Csabarkapa csak döntetlent ért el Boerefijn ellen. Bhimani először nyert Rubio ellen.

Hatodik forduló: Erős ellenfele a norvég Fesche volt, akivel már többször megmérkőzött. Erős volt a világos, királyindiaiban. A játszma végül 72 lépésben, kétszeri függőzés után ért véget döntetlennel, de addig! A megnyitás után Erős kicsit jobban állt, de azután elnézte a g3 gyalogját és teljesen veszített állásba került. A vacsora nagyon nehezen ment le, mert a függő állás néhány lépéses kényszerítő nyerést ígért a norvégnek. Ő azután szerencsére elhibázta és a második függő már egy kicsit jobb volt Erős számára. A folytatásban azonban bebizonyosodott, hogy a norvég pon-

tosan védekezik és nem lehet nyerni.

Dimitrov elveszítette veretlenségét Berlinszkij ellen és ez olyan hatással volt rá, hogy ezután még hármat veszített zsinórban és így eltűnt az élmezőnyben. Krylov 25 lépésben megverte Magnussont.

Fontos volt a Dukaszewski—Dobierzin játszma. Ebben a sötéttel játszó német fiúnak volt

nyerési lehetőségei, majd elhibázta és végül kikapott. Ha ezt megnyeri, esetleg ő lett volna a világbajnok!

Strokov megverte Novákot sötéttel skandináv védelemmel. Berlinszkij ekkor teljes ponttal vezetett Krylov és Dukaszewski előtt. Erős a 2,5 pontjával úgy a 15. hely körül vesztgelt csak.

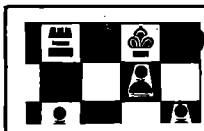
Hetedik forduló: a nagy érdeklődéssel várt Csabarkapa—Berlinszkij döntetlenül végződött. Dukaszewski izgalmas partiban legyőzte Krylovot. Meglepetésre Lilley legyőzte Strokovot.

Az Irimia—Erős játszma nem sok örömet okozott. Királyindiai védelmű játszma megnyitása után Erős egy hajszállal jobban állt. Nem merte kiélezni a játékot, majd a végjátékban áldozatául esett Irimia minőség veszteses kombinációjának. A függőzés már csak formáság volt.

Nyolcadik forduló: Erős elkezdte a finist végre! A belga Speybroecket legyőzte Réti megnyitással.

Berlinszkij csak döntetlent ért el Lilley ellen, míg Krylov nyert Csabarkapa ellen. Magnusson is megállította Dukaszewskit, megverte. Dobierzin, Novák, Strokov nyertek, Irimia, Dimitrov és Fesche ellen. Az élmezőny így állt: Berlinszkij 6,5 Krylov, Dukaszewski, Magnusson, Lilley 5,5. Erősnek 3,5 volt csak.

Kilencedik forduló: létrejött a saktörténelem első indiai—magyar játszmája (lehet, hogy utolsó is!). Erős, ha ügyel-bajjal is, de végül is nyert Bhi-

mani ellen és így elérte az 50%-ot.

Nagy meglepetésre hosszú függőzés után Novák legyőzte Berlinszkijt. A játszmának az ad különleges érdekességet, hogy sötétnek huszárja került h8-ra úgy, hogy utána kénytelen volt g6-ot is lépni. Mivel f7-en is állt egy elmozdíthatatlan gyalog, sötétnek gyakorlatilag tiszt hátránya volt a játszma alatt.

Magnusson nyert Lilley ellen. Óriási meglepetésre Krylov világgossal is veszített Dobierzin ellen, Dukaszewski viszont Strokovot verte. Így megtörtént az a hihetetlen „csoda”, hogy egy fordulóban mind a három szovjet versenyző kikapott!

A világbajnoki címért folyó verseny újra nyílt lett. Így állt a helyzet: Berlinszkij és Dukaszewski 6,5, Magnusson is 6,5 Dobierzin, Novák 6—6.

Tizedik forduló: Erős ellenfele az izraeli Bibas volt. Erős nem mert kockáztatni, így a 15. lépésben döntetlen ajánlott, amit az ellenfél elfogadott.

Berlinszkij gyorsan nyert Rubio ellen. Dukaszewski viszont sötéttel is nyerni tudott Novák ellen, így tartotta a lépést. Dobierzin viszont Magnusson ellen nyerte meg a rangadót. Strokov sötéttel legyőzte Csabarkapát, Lilley—Krylov viszont döntetlenül végződött. Az utolsó forduló előtt tehát még mindig nem dőlt el a világbajnoki cím sorsa.

Tizenegyedik forduló: Erős ellenfelül Strokovot kapta, ráadásul sötét színnel. Itt bekövetkezett a „csoda”, rendkívül kellemes meglepetésül Erős le-

győzte Strokovot és ezzel óriásit lendített a végső sorrendjén. Szicíliaiban bátran elfogadta az ellenfél gyalogáldozatát, majd jó játékkal egyik gyalogot a másik után nyerte.

A világbajnoki címért folyó versengésben Berlinszkij végül is legyőzte Torrest 29 lépésben. Dukaszewski ismét nagy szerencsével nyerte meg játszmáját Csabarkapa ellen. A jobb Buholz azonban Berlinszkijnek kedvezett. Magnusson legyőzte Novákot, aki így alaposan visszaesett. Dobierzin viszont szerencsével nyert Rubio ellen.

Így azután kialakult a végeredménynél. Holtversenynél Buholz értékelése alapján:

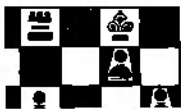
	pont
1. Berlinszkij (Szu.)	8,5
2. Dukaszewski (L.o.)	8,5
3. Dobierzin (NDK)	8
4. Magnusson (Svédorsz.)	7,5
5. Krylov (Szu.)	7
6. Lilley (Anglia)	7
7. Novák (Csehszl.)	6
8. Strokov (Szu.)	6
9. Erős (Magyarorsz.)	6
10. Csabarkapa (Jug.)	5,5
11. Fesche (Norv.)	5,5
12. Torres (Kolumbia)	5,5
13. Bibas (Israel)	5
14. Mäkelä (Finnorsz.)	5
15. Rubio (Spanyolorsz.)	5
16. Boerifijn (Hollandia)	5
17. Irimia (Románia)	5
18. Dimitrov (Bulgária)	4,5
19. Hatzia Apostolidis (Görögország)	4
20. Hammermayer (Auszt.)	3,5
21. Bhimani (India)	3,5
22. Rozzi (Olaszország)	3
23. Heinich (NSZK)	3
24. Van Speybroeck (Belg.)	2,5

Erős Pali végeredményét értékelve, úgy gondolom, hogy azt a megállapítást tehetjük, hogy mérsékelt magyar siker született. Ha nem is kiugró siker, de végül is a holtversenyes 7—8—9 hely a legjobb eredmény, amit Erős valaha is elért, mióta szovjet versenyzők részt vesznek a világbajnoki címért folytatott küzdelmekben. Emlékezzünk vissza: 1982-ben Angliában 23. hely, 1978-ban Belgiumban 12., 1975-ben az NSZK-ban 13. hely, 1970-ben Hollandiában 5. hely ugyan, de itt a szovjet induló nem volt.

Berlinszkij óriási bravúrt hajtott végre, újonc indulóként mindjárt világbajnok lett! Játékában elsősorban a taktikai elemek dominálnak. Gratulálunk az új világbajnoknak!

Krylov most sem játszott rosszul ugyan de több taktikai hibát vétett, több elnézésszerű húzást tett.

A verseny egyik nagy tanúsága, tapasztalata az, hogy megint a szovjet fölény! Ezt nemcsak az mutatja, hogy 2., 3., 4. hely más országbelinek jutott, hanem az is, hogy Berlinszkij 1, Krylov 3, Strokov 4 vereséget szenvedett és a világbajnoki címet is csak holtverseny mellett sikerült megőrizni. Szovjet versenyzők 3 olimpián összesen nem veszítettek ennyit. Felnőtt egy újabb sakknemzedék, amelyik helyet követel magának, a fiatal Dukaszewski, Magnusson, Dobierzin, aki bár már nem a legfiatalabbak közé tartozik. Itt vannak még a többi lengyel sakkozók: Walisiak, Tatarczak is. Gondoljunk a tavalyi várnai

A versenyterem látképe

sikerükre vagy az olimpiai 3. helyre.

Tovább tart a jugoszláv sakkozás gyengülése. Kár, hogy nem vett részt a versenyen Atanaszov, az NSZK-beli Zier, vagy amerikai játékos.

A verseny alatt megjelent a bulletin is, másnap már a játékosok kezében volt sik- vagy Braille-írással.

A záró ünnepség megható pillanat volt, hogy azon megjelent Botvinnik, volt többszörös világbajnok is. Néhány üdvözlő szó után ő adta át a díjakat.

Emlékeztetett rá, hogy mintegy 50 évvel ezelőtt az angol Thomas mester is, vak volt, de azáltal, hogy Hastingsben legyőzte Flohrt, döntően befolyásolta a végeredményt.

Botvinnik maga is gyengénlátóvá vált, hiába elmúlt 75 éves. Lehet, hogy akár részt is vehetett volna a világbajnokságunkon! Kedves színfolt volt

az is, hogy átadta a résztvevőknek Kaszparov üdvözlését, akiről tudjuk, hogy a tanítványa.

A verseny során elvitték a játékosokat a vakok üzemébe, ahol megcsodálhattuk, hogy a sorstársak hogyan tudnak gyártani legkülönbözőbb elektromos cikket. Emellett volt egy szervezett városnézés is, továbbá egy orgonahangverseny, amelyet egy francia művész adott a zenei konzervatóriumban.

A verseny rendezése, a játékosokról való gondoskodás, az ellátás, szállás a lehető legjobb volt.

A bírói kar működése váltott ki csak némi kritikát. Ugyanis a verseny során az NSZK-beli Heinich visszalépett 6 játszma lejátszása után. Így a páratlan létszámú mezőnyben egy mindig szabadnapos volt, a legrosszabbul álló, aki ilyenkor kapott egy félpontot. Ehhez jött még hozzá, hogy érvényben maradt az első fordulóbeli Boerifijn—

Bestmann játszma is, amelyet az előbbi megnyert. A későbbiek során azután ténylegesen lejátszották a Boerifijn—Bhimani játszmát is, így végül Boerifijn kétszer játszott az ugyanolyan számú versenyzővel. A verseny végeredményére azonban semmiképpen sem volt lényeges kihatással ezek a vitatható esetek. A verseny főbírója a szovjet Kabaevski FIDE bíró volt Segítő társai pedig a belga Dhaenkint és a svéd Berglund (az IBCA főtitkára), akik szintén FIDE bírók.

Minden játszma mellett külön segédbírók és játszmajegyzők álltak rendelkezésre, akik még a WC-re is elkísérték a játékosokat, hogy a verseny sportszerűségéhez semmi kétség se férjen. A kísérők között jelen voltak a cseh Blatny mester, az angol Littlewood mester, a svéd Ornstein mester, a német Neukirch mester, a lengyel Lokasto mester és mások.

Csekély szabadidőnkben ismerkedtünk a lenyűgöző méretű Moszkvával. Óriási forgalom, tömegek, építkezések mindenfelé. Csodálatos volt a Kremlből az a kis részlet is, amelynek megtekintésére jutott idő. Felemelő érzés volt a Vörös Tér is, a Lenin mauzóleummal, az előtte álló állandó díszőrséggel.

A verseny alatt rendkívüli IBCA kongresszus volt, amelyen a szervezet alelnökévé választották Csabarkapát. A következő egyéni világbajnokság megrendezésére az NSZK mutat készséget. Ezen már jó lenne, ha mi is feltörekvő, si-

Miénk is a múzeum

A Vakok Általános Iskolája és Nevelőotthona KISZ alapszervezetének kezdeményezésére 1986 májusában szerződés született az iskola és a Nemzeti Múzeum együttműködéséről. A szerződés értelmében a múzeum az 1986/87-es tanévben rendszeres foglalkozásokkal járul hozzá a történelem oktatásához. A foglalkozásokon növendékeink bővíthetik ismereteiket a muzeológus, a történész, a régész és a restaurátor munkájának megismerésével, valamint az aktuális tananyaghoz kapcsolódóan eredeti tárgyakat vehetnek kezükbe és ismerhetnek meg az adott történelmi korból. A foglalkozások megszervezésénél éppen ezért a történelemmel elsőként ismerkedő negyedik osztályokat részesítettük előnyben. A gyermekek számára nagy élmény, ha az iskola épületén kívül jutnak ismeretekhez, főként akkor, ha ezeket nem olyan személy közvetíti, akivel mindennapos kapcsolatban állnak. Ezt már az eddigi néhány alkalom

is igazolta, nemkülönben a gyermekek türelmetlen kérdése, hogy mikor megyünk újra.

A múzeum szinte kimeríthetetlen tárgyi demonstrációval támaszthatja alá a gyermekek frissen szerzett tudását. Egy kétezer éves római kori féldombormű tapintás útján való megismerése máshol aligha len-

Beszélgetés az őskorról

Ismerkedés régi hangszerekkel (Fotó: Kelédi László)

kerre vágyó tehetséges fiatalal indulhatnánk.

A verseny során igyekeztünk kihasználni lehetőségeinket, hogy tovább mélyítsük barátságunkat a hagyományos közép-európai barátainkkal. Végül is jól sikerült, jó eredményű verseny emlékeivel tértünk haza, amelyet még sokáig fogunk emlegetni jó eső érzéssel.

Molnár István
edző

ne lehetséges. A foglalkozásokat vezető előadók arra is törekednek, hogy a találkozások legkevésbé legyenek tanóra jellegűek, ezért a régész munkájának megbeszélését követően például alkalmat adnak, hogy egy homokládában megfelelő eszközökkel maguk a gyerekek „régészkedhessenek” és találjanak leleteket”, vagy egy eredeti kőkori edény megismerése után a korabeli technikával

sajátkezűleg készítsenek edényeket gyurmából.

Nagy örömünkre szolgál beszámolni kooperációnk sikeréről és keressük a kulturális integráció megvalósításához közelebb vivő lehetőségeket más területeken is.

Köszönetet mondunk Lovas Mártának, a közművelődési csoport vezetőjének, Illyés Zsuzsa és Kesik Gabriella előadónak, a Nemzeti Múzeum mun-

katársainak és reméljük, hogy a köztudottan nagy hagyományokkal rendelkező Nemzeti Múzeumban egy új hagyomány születésének lehetünk tanúi a most megkezdett együttműködéssel kapcsolatban. Hisszük, hogy közös munkánk jelent igazi segítséget a gyermekek számára és nem bármely kampányszerű egyszeri segítségnyújtás.

Göllesz Zoltán

Elcserélném V. kerületi, a Parlamenthez közel eső, 54 m²-es, összkomfortos, udvari, földszinti, telefonos, olcsóbérű lakásomat; kérek kisebb, világos telefonos lakást — első emeletig. Óbuda előnyben. Érdeklődni lehet este: 322-888 vagy nappal: 851-511/217, 218 mellék.

Vásárolnék 80 basszusos Hohner Verdi 2. harmonikát. Címem: Almási Gyula, Veszprém, Diófa utca 4. 8200. Telefon: 80/11759.

**A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSEGÉNEK
FOLYÓIRATA**

FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNA ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: HOLLÓSY ZOLTÁN

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

60 8150 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor vezérigazgató

ISSN 0209—6765

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

FILMS
PHOTO
AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E A N Y A G O K A T !

BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !

USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022
HUNGARY

*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*

Gyártja:

SENIOR
VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenel rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Seres Gáborné: Kulturális rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Seres Gáborné: Női rovat

Dr. Jáksó László: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

	TUDÓSÍTÁS A VGYOSZ KÖZPONTI ELNÖKSÉGÉNEK 1986. OKTÓBER 30-I ÜLÉSÉRŐL KITÜNTETÉSEK NOVEMBER 7. ALKALMÁBÓL MEGYEI SZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL ÉLETEM ÉRTELME — BEMUTATJUK VARRÓ JÁNOS NYÍREGYHÁZI SORSTÁRSUNKAT SZÁMVETÉS	6 7
Aszódi László Antal:	EGY SIKERES BOGLÁRI NYARALÁSRÓL GYALOGOS KÖZLEKEDÉSI TESZT-VETÉLKEDŐ ÉRTÉKELÉSE KAPCSOLAT A GYENGÉNLTÁTÓK ÉS AZ ORVOSOK KÖZÖTT	8 8 9
Gerdelics Ferenc:	NYÚL GYÖZŐ—NYÚL KRISZTINA: ERHARTNÉ DR. MOLNÁR KATALIN: ASZÓDI LÁSZLÓ ANTAL: VECSÉSI KISS JÓZSEF: BARTHA ZSUSZANNA: BARTHA ZSUSZANNA: LÁK ISTVÁN: MOLNÁR ISTVÁN: GÖLLER ZOLTÁN:	14 15 16 18 19 21 24 29
	SIKER SOROZAT AZ OPERETT KONCERT UTÁN MOZZANATOK A TÉLBŐL — VERS A FEHÉR MENYASSZONY — ELBESZÉLÉS „VÁRJ, MÍG SÖTÉT LESZ” — AJÁNLÁS EGY SZÍNDARABHOZ RÁCKEVEI ANNA — EGY FIATAL SZÍNÉSZ PORTRÉJA PRÁGAI UTAZÁS ÚJ VILÁGBAJNOKA VAN A VAKSAKKOZÁSNAK MIENK IS A MŰZEUM	14 15 16 18 19 21 24 29